

Добрий день, шановний Друзе!

Пишу до тебе таке кілька широк енів по чергу
галеки простори і ніжки кордонів. На сьогодні
в нас шалено розвинули комунікації, радіо, теле-
візії і навіть у космос, державні кордони
перестали втрачати свого колишнього ролі.
Людина думка не замислює чіткі кор-
дони і вона проривається ланкою через
лише. Її власне і бояться ті, що хотіли б
відгородитися від прогресу в модерному
світі створивши фізичним, графічним
знайками та зораними половами.

Пишу до тебе, Дорогий Друзе, як до
рідного брата-сестри, бо ти цей, ми, укра-
їнці, сими й долми одні: матері, за якого
вона вона терпить чужі наруги і зущан-
ня. Пора нам усім плече-од-плече твердо
стати, оборонити нашу рідну,
обтерти стовпи з оцей її похероніше від
ридань безперестанки, відбудувати державу
її зруйновану, випрошити нахабного заїць
із неї, а коли по доброй слову не підуть,
пробити їх так, щоб другий раз не на-
важились і кося показувати.

Козацькому роду нема переводу. Не зна-
вши нас матерва ні ладина, не змишлять
нас; сьогоднішній зарази.

Тому прочитай, проми тебе, що
кашкету, що ти сама не хотіла а
якото крові, а прочитай, передай
друзям і знайомим.

Пиши до мене, коли можна.

ВСТУП

Десять років тому, 15-го жовтня 1959 року, в баварському місті Мюнхен, в коридорі одного будинку було знайдено непритомного, вмираючого чоловіка. Викликана негайно машина медичної допомоги везла його до лікарні, але в дорозі той чоловік помер, не залишивши ніякого свідчення про обставини трагічного для нього випадку...

Ще того ж дня деякі радіостанції в країнах Європи повідомили, що «провідник українського визвольного руху, 50-річний Степан Бандера, втратив сьогодні в Мюнхені життя». Цю вістку підхопили різні пресові агенції і вона блискавкою поширилася по всьому цивілізованому світі.

Смерть в невияснених обставинах людини з легендарним ім'ям і прізвиськом Степан Бандера стала з того моменту темою багатьох коментарів, припущень і часто позбавлених правди, подекуди абсурдних вигадок преси, радіо і телебачення по обидвох боках залізної застави. Особливо в СРСР і його сателітах злива брехні і наклепів була свідомо інспірована владою.

Але ті, хто тісно співпрацював з Степаном Бандерою, і широкі кола патріотично настроєних українців на чужині, інстинктивно відчули і згодом скріпили логічними висновками своє глибоке переконання в тому, що смерть Бандери могла бути лише наслідком злочину. І хоч тоді ніхто ще не мав наявних доказів на це — обвинувачуючий палець української спільноти на чужині вказував на Москву.

Щле своє свідоме життя Степан Бандера вів боротьбу за визволення свого українського народу з-під чужого панування. В ході тієї національно-визвольної боротьби революційним шляхом, будучи довгий час її керівником, як провідник Організації Українських Націоналістів, Степан Бандера скерував на себе всю ненависть і злобу ворогів українського народу. На протязі десятиріч вони поповали на його життя і, вкінці, вбили його підступом, по-злочинному.

Завзятість, з якою Москва почала свою кампанію брехні і наклепів на покійного Степана Бандеру і спихання вини за його смерть раз на німців, інший раз на українців, в тому й на кола найближчих співробітників Бандери, ще міцніше скріплювала переконання українців на чужині в тому, що, хто б не був безпосереднім виконавцем убивства, його виконано на наказ з Кремля.

На підтвердження наших переконань незаперечними фактами довго не треба було чекати. Іх у 1961 році приніс на Захід сам виконавець убивства на наказ найвищої влади російської колоніальної держави. Сповідь Богдана Сташинського — а це він стріляв на наказ у Степана Бандеру — перед представниками західнонімецької поліції, можна було б уважати за наймайстерніше вудману фантазію автора пригородницького оповідання, якби всі подані в ній події в дійсності не сталися і якби признання до злочину не було ще і ще раз підтверджено документами і результатами детального слідства.

В умовах життя в тоталітарній державі, позбавлені вільної преси і свободи вислову, більшість наших братів і сестер в Україні ще й досі не знає правди про життя й діяльність сл. п. Степана Бандери. Не всім відомі також обставини його трагічної смерті. Тож завданням цієї брошури є в якійсь мірі заповнити цю прогалину. В ній читач знайде короткий виклад біографії Степана Бандери і частину матеріялів суду над його вбивцями (повний стенографічний запис судового процесу творить товсту книгу). Але й з цього короткого підсумку судового розправки перед читачем стане макарбична картина тієї прихованої, темної сторони підсоветської дійсності в цих нібито інших, посталінських часах «соціалістичної законності».

Прочитавши брошуру самі, передайте її іншим людям хай і вони дізнаються з неї правду про великого сина великого українського народу, як і про тих, що заприсяглися стерти нас з лиця землі, не гребуючи засобами і не зупиняючись перед найбільшим злочином народовбивства.

ЖИТТЯ І ДІЯЛЬНІСТЬ СТЕПАНА БАНДЕРИ

»Він був сильний собою, своїм духом, стояв як скеля серед розбурханого моря, об яку відбиваються хвилі, був прибіжцем для тих, хто сумнівався і вагався, даючи завжди їм щось із своєї віри в українську Правду. Він виріс поза рамки революційної ОУН, став загальноукраїнською властністю, ренчиком волі всього українського народу». Таку характеристику Степанові Бандері дав у своїй надгробній промові один з його найближчих співробітників, Ярослав Стецько.

Який же був життєвий шлях цієї великої постаті в історії українського народу? Степан Бандера народився 1 січня 1909 року в селі Угринові Старий, повіт Калущ, на Західній Україні, яка в той час належала до Австро-Угорської імперії.

Батько Степана, Андрій Бандера, був у той час українським греко-католицьким священником в Угринові Старому і походив родом із Стрия. Мати Степана, Мирослава, походила із старої священничої сім'ї. Степан був другою дитиною своїх батьків і братом для трьох сестер і чотирьох братів.

Дитячі роки Степан прожив в Угринові Старому, в домі своїх батьків і діда, виростаючи в атмосфері українського патріотизму та живих національних, культурних, політичних і громадських зацікавлень. Вдома була велика бібліотека, а до батьків часто приїжджали активні учасники українського національного життя в Галичині.

Під час першої світової війни Степан Бандера пережив дитиною чотирикрітне переосування воєнних фронтів через рідне село, а в 1917 р. важкі двотижневі бої. Того ж року влітку юний Бандера спостерігав прояви революції в царській російській армії, прояви національно-визвольних заворушень, а понадує велику різницю між українськими і московськими солдатами.

У жовтні-листопаді 1918 р. Степан Бандера, як несловна 10-річний хлопчик пережив хвилюючі події відродження і будови української держави. Його батько був одним із організаторів державного перевороту в тодішньому калущському повіті. Степан був свідком формування ним із селян військових відділів, озброєних заховаюю в 1917 р. зброєю. Від листопада 1918 р. родинне життя Бандер проходило під знаком подій у будівнанні українського державного життя та війни в обороні самостійності. Батько Степана був послом до парламенту Західно-Української Народної Республіки — Української Національної Ради в Станіславові (нині Івано-Франківськ) і брав активну участь у формуванні державного життя в Калущині.

Особливо великий вплив на кристалізацію Степанової національно-політичної свідомості мали величаві святкування і загальна радість з приводу злуки ЗУНР з Українською Народною Республікою в одну державу в січні 1919 року.

У травні 1919 р. Польща використала у війні проти української держави армію ген. Галлера, яка була сформована й озброєна Антантою з призначенням до боротьби проти большевицької Москви. Із-за її переважаної сили фронт почав пересуватися на схід. Разом з відступаючою Українською Галицькою Армією подалася на схід ціла сім'я Бандер і зупинилася в Ягольниці біля Чорткова. Тут Степан пережив радісні і тривожні моменти великої битви, т. зв. Чортківської офензиви, що відкинула поляків на захід. Але із-за браку військового постачання наступ українського війська припинився і знову почався відступ, цього разу за річку Збруч.

Усі чоловіки з Бандеріної родини, в тому й батько, як військовий священник в рядах УГА, перейшли за Збруч в липні 1919 року. Жінки й діти залишилися в Ягольниці, де пережили прихід польської окупації. У вересні того ж року мати Степана, разом з дітьми, повернулася до родинного села — Угринова Старого.

Отже Андрій Бандера перебув всю історію УГА на «Великій Україні», себто на Наддніпрянщині, в роках 1919-20; боровся проти большевиків і біломосковських військ. До Галичини він повернувся влітку 1920 року. Спочатку унівав польських урядових органів з огляду на переслідування ними українських політичних діячів. Восени 1920 р. він повернувся на попередні становище пароха в Угринові Старому.

Весною 1922 р. померла мати Степана Бандери.

До народної школи Степан Бандера не ходив, бо в його селі школа була закрита від 1914 р. з уваги на покликання учителя до війська та інші події воєнного часу. То ж освіту в обсягу народної школи він дістав у домі батька, разом з сестрами і братами.

Українська гімназія в Стрию, куди Степан Бандера поступив після успішного вступного іспиту осінню 1919 р., була організована й втримувана заходами української громадськості, а згодом одержала право публічної, державної гімназії. Ще пізніше, в 1925 р., польська влада відбрала їй окремішність.

У цій гімназії клясичного типу Бандера пройшов всі вісім клас в роках 1919-1927, виявляючи добрі успіхи в науці. В 1927 р. Степан здав там іспит зрілості.

Як у батька під час шкільних відпусток, так і в діда в Стрию під час шкільного року Степан працював на господарстві у вільні від навчання години. Він також давав додаткові лекції іншим учням і таким способом заробляв на свої особисті видатки.

Навчання і виховання в стрийській гімназії відбувалися згідно з планом і під контролею шкільної польської влади. Проте, деякі вчителі зуміли вкласти в обов'язочну систему український патріотичний зміст. Але основне національно-патріотичне виховання молоді набувала в шкільних організаціях молоді. Такими являлися, легальними організаціями в Стрию були: Пласт — організація українського скавтінугу, і «Сокіл» — спортивно-руханкове товариство. Крім того існували таємні гуртки підпільної організації середньошкільників, яка була в ідейному

зв'язку з Українською Військовою Організацією (УВО) і мала завдання виховувати вибрані кадри в українському національно-революційному дусі, впливати в такому ж напрямі на загал української молоді й притягати старших учнів до допоміжних дій революційного підпілля.

До українського Пласту Степан Бандера вступив у 1922 р., а після іспиту зрілості був членом куреня старших пластунів «Червона Калина» аж до часу заборони Пласту польською окупаційною владою в 1930 р.

Після закінчення навчання в гімназії в половині 1927 р. Бандера старався виїхати в Подєбради, Чехословаччина, щоб продовжувати навчання в тамтешній Українській Господарській Академії. Але він не міг отримати паспорту на виїзд закордон.

Залишившись удома, Степан Бандера працював на господарстві й вів культурно-освітню роботу в рідному селі, а також організаційно-вишкільну роботу для підпілля УВО в довколишніх селах.

У 1928 р. Бандера переїхав до Львова і тут поступив на агрономічний відділ Високої Політехнічної Школи. Згідно з пляном навчання, Степан Бандера пройшов 8 семестрів у роках 1928-29 та 1931-32, доповнивши два останні семестри в 1932-33 роках. Його студії закінчилися абсолютнією приписаних 8 семестрів, а дипломного іспиту він уже не встиг здати із-за політичної діяльності і ув'язнення.

В студентських роках Степан Бандера брав активну участь в організованому національному житті. Він був членом українського студентського товариства «Основа» в Політехнічній школі та членом правління «Кружка студентів-рілляників». Деякий час він працював у канцелярії товариства «Сільський господар», що займалося піднесенням рівня сільського господарства на західних українських землях. З рамені «Просвіти» Бандера їздив у неділі та святкові дні в села Львівщини з доповідями та для організування різних імпрез. Крім Пласту, Степан Бандера був членом Українського Студентського Спортивного Клубу, а деякий час і товариств «Сокіл-Батько» і «Луг» у Львові. У спорті він займався бігми, плаванням, лещатарством, кошківікою і передусім мандрівництвом. Залюбки грав у шахи, а крім того співав у хорі, грав на гітарі та мандоліні. Степан не курив і не пив алкоголю.

Найбільше часу й енергії в своєму студентському періоді віддавав С. Бандера революційній, національно-визвольній діяльності. Вона захоплювала його все більше і більше, відсуваючи на другий план навіть завершення студій. Його ванілі від дитинства в атмосфері українського патріотизму, Бандера вже в гімназійному періоді шукав і знайшов зв'язок з українським підпіллям національно-визвольним рухом, який у той час на західній Україні очолювала Українська Військова Організація. Уже в вищих гімназійних класах Бандера почав виконувати деякі допоміжні завдання в діяльності УВО. Формально членом УВО Степан Бандера став у 1928 р., отримавши завдання в розвідувальному, а згодом у пропагандному відділі. Рівночасно Бандера належав до студентської групи української націоналістичної молоді, яка була тісно зв'язана з УВО.

Коли на початку 1929 р. постала ОУН — Організація Українських Націоналістів — Степан Бандера став одразу її членом. В тому ж році він був учасником I-ої Конференції ОУН Стрийської округи.

Про свою діяльність в ОУН Степан Бандера пізніше писав: «Мої завдання в ОУН були загально-організаційні на Калуський повіт і членська праця в студентських клітинах. Одночасно я виконував різні функції у ділянці пропаганди. В 1930 р. я провадив відділ кольтортажу підпілляних видань на Західно-Українських Землях, опісля до цього долучився технічно-видавничий відділ, а з початком 1931 року ще й відділ доставки підпілляних видань з-за кордону. В тому самому році (1931) я обняв керівництво цілою референтурою пропаганди в Крайовій Екзекутивній ОУН, яку в той час очолював Іван Габрусевич (загинув у німецькому концтаборі «Саксенгаузен» в Оранієнбургу коло Берліну в 1944 р.). В 1932-33 р. я виконував теж функцію заступника крайового провідника ОУН і крайового коменданта УВО на ЗУЗ. Ці дві функції були злучені від половини 1932 р., коли то на Конференції в Празі, в липні, завершено процес злиття УВО і ОУН так, що УВО перестала бути самостійною організацією і перетворилася у військову та бойову референтуру, згд. відділ ОУН. Зв'язок з закордонними властями УВО й ОУН я втримував від 1931 р. з рації виконуваних мною організаційних функцій, виїжджаючи кілька разів закордон різними конспіративними дорогами».

В липні 1932 р. Бандера з кількома іншими делегатами KE ОУН на західно-українських землях брав участь у конференції ОУН (т. зв. Віденська конференція, яка була найважливішим збором ОУН після основного конгресу). Він був також учасником у 1933 р. ширших конференцій ОУН в Берліні і в Данцігу. На вужчого характеру конференціях-зустрічах Степан Бандера мав змогу кілька разів говорити про революційно визвольну діяльність Організації з провідником УВО-ОУН полк. Євгеном Коновальцем, з його найбільшими співробітниками.

Революційна національно-визвольна діяльність ОУН на Західній Україні під керівництвом Бандери продовжувалася в основному згідно з дотогочасними напрямими, а сильніше наголосження одних ділянок і послаблення інших було додосоване до ситуації і до розвитку визвольного руху. Бандера намагався широко розбудувати членські кадри й організаційну мережу на всіх українських землях під польською займанщиною, як і між українцями, котрі жили на польських землях, особливо в більших містах. Він організував систематичну кадрово-вишкільну роботу на всіх організаційних щаблях.

Українська Військова Організація — 4 —

Під керуванням С. Бандери крім політичної, пропагандивної і бойової діяльності самої ОУН було розгорнено нову форму боротьби проти ворога: масові акції, в яких брали участь широке кола суспільства. Було розгорнено другий фронт проти-большевицької боротьби, метою якого було між іншим заманіфестувати єдність визвольного фронту, солідарність Західної України з протибольшевицькою боротьбою центральних і східних земель України.

Цей період діяльності С. Бандери закінчився його ув'язненням у червні 1934 р. До речі, Бандера був уже перед тим кількакратно арештований польською поліцією у зв'язку з різними акціями УВО й ОУН.

Після арештування в 1934 р. Бандера пережив суворі дні слідства у в'язницях Львова, Кракова та Варшави до кінця 1935 р. При кінці того року і на початку 1936 р. відбувся процес перед окружним судом у Варшаві, в якому Бандера, з 11 іншими обвинуваченими, був суджений за приналежність до ОУН і за організування агентату на міністра внутрішніх справ Польщі, Б. Перацького, який керував польською екстермінаційною політикою проти українців.

Варшавський суд засудив Степана Бандеру на смерть, хоч пізніше цей вирок був замінений на досмертне ув'язнення на підставі амністії.

Влітку 1936 р. відбувся другий великий процес ОУН у Львові. Бандеру судили як крайового провідника ОУН за цілу діяльність ОУН-УВО в тому періоді. На лаві підсудних з Степаном Бандерою було ще кілька членів очолюваної Бандерою виконної влади ОУН. Вирок у львівському процесі Бандері поєднали з варшавським — досмертне ув'язнення.

П'ять і одну чверть року Бандера відсидів у найсуворіших тюрмах Польщі, з того більшу частину в суворій ізоляції. За той час він провів три голодівки по 9, 13 і 16 днів — одну з них спільно з іншими українськими політичними в'язнями, — а дві сам, у Львові та в Берестю, де й застала його німецько-польська війна.

Коли положення польських військ біля Берестя стало критичним, в'язнична сторожа віткла і так Степанові Бандері пощастило вийти на волю з допомогою інших в'язнів-націоналістів, які довідалися, що Бандера сидів там у суворій ізоляції.

В дозорі з Берестя до Львова з гуртом звільнених з в'язниць українських націоналістів Бандера входив в контакт з діючою організаційною мережею ОУН на Волині і в Галичині, де починали творитися партизанські відділи для охорони українського населення, заготовляючи зброю й інші боєприпаси для майбутньої боротьби.

Розвал тодішньої Польщі був неминучий і стало відомо, що більшовики мають зайняти більшу частину західно-українських земель на підставі договору з гітлерівською Німеччиною.

Коли більшовики окупували західно-українські землі, змінилися і обставини для дальшого розвою революційного націоналістичного руху. З одного боку ОУН почала поширювати свої впливи на нові, ще не опановані нею українські землі, а з другого боку зроджувалися нові кон'юнктурні розрахунки. На західно-українських землях зростає московсько-большевицький терор і декому здавалося, що неминучий удар між Німеччиною і СРСР приведе до визволення України, отже можна обійтися без тяжких жертв революційної боротьби. Такі погляди мали своє обґрунтування і в кон'юнктурному німецько-большевицькому союзі, для якого протимосковська революційна дія ОУН була небажана. Так ОУН опинилася на історичному закруті, тим більш небезпечному, що він завертав українську визвольну політику на дверті шляхи чужої інтервенції.

І власне в той переломовий, небезпечний час, Степан Бандера знову перебрав у свої руки керівництво ОУН, очоливши в лютому 1940 р. Революційний Провід Організації Українських Націоналістів і спрямував її революційну дію проти московсько-большевицьких окупантів. Таким чином ОУН стала єдиною організованою революційною силою українського народу під московською окупацією і ця сила могла виступити проти кожного іншого окупанта українських земель. І справді, коли незабаром, в червні 1941 року, на українській землі ступили німецькі армії, які нова окупаційна сила, в Україні діяла міцна, розбудована ОУН, що змобілізувала народ знову до боротьби, тим разом проти німецько-гітлерівської окупації.

Ще перед вибухом німецько-російської війни Бандера заініціював створення Українського Національного Комітету для консолідації українських політичних сил до боротьби за державність. Він також наполегливо працював над вишколом збройних кадрів, готових кожночасно до безпосередньої боротьби з ворогом.

Рішенням Проводу Організації, всупереч політиці як Берліну, так і Москви, 30 червня 1941 р. було проголошено відновлення Української держави з тимчасовим правлінням у Львові на чолі з Ярославом Стецьком. І хоч німці кілька днів після цього акту заарештували Бандеру і Стецька, боротьба ОУН за суверенність нації продовжувалась і розгорталась на два фронти одночасно — проти німців і проти рослян. Німецьким в'язнем Степан Бандера був до грудня 1944 р.

Перебуваючи в руках гітлерівських загарбників України, Ст. Бандера виявив не тільки свій власний характер невгнутаї фізично і духово-морально людини, але й прямолінійного політика, вірного найвищим ідеалам своєї нації. Той період його життя і діяльності вже в деякій мірі вивчений, але все ж таки залишилося багато дечого невідомого і не переданого молодому поколінню українських націоналістів-революціонерів.

Стелан Бандера з родиною в ітісі.

На сьогоднішній день в Україні діють 100 тисяч підприємств, які працюють на чужині. Це означає, що Україна втрачає гроші, які могли б бути використані на розвиток економіки.

Генерал Віктор Янукович

«Генерал Віктор Янукович» — це не просто ім'я, це символ влади та корупції в Україні. Він став одним з найбільш відомих політиків країни, який очолював державу протягом кількох років. Його діяльність була пов'язана з численними скандалами та звинуваченнями в корупції. Це ім'я стало синонімом несправедливості та зловживання владою.

На крайовій ширшій нараді Проводу ОУН на українських землях у лютому 1945 р. було обрано нове Бюро Проводу ОУН в такому складі: Бандера, Шухевич, Стецько. Конференція Закордонних Частин ОУН у 1947 р. це підтвердила.

Як Провідник ОУН, Ст. Бандера у післявоєнний час із своїми співробітниками організує широку і тривалу мережу Організації з тих членів, що в вирі чергової імперіалістично-загарбницької війни опинилися поза межами України, активізує діяльність ОУН, організує зв'язки з керівниками національно-визвольної боротьби на батьківщині. Ці та ще й інші форми революційної боротьби ОУН під проводом Бандери мусіла вести в тяжких умовах, що їх створювали такі фактори, як фізично-географічна віддаль між закордонними кадрами ОУН і рідним краєм, часто неприхильне ставлення до ОУН чужого оточення і постійне полювання на Бандеру та його найвидатніших співробітників московськими агентами, що його на рівні державної політики вели кожноразі можновладці в Кремлі, використовуючи для цього безмежні ресурси і людські резерви не тільки своєї служби безпеки (МВД-КГБ), а й всіх своїх сателітів, ба навіть агентів з деяких держав, що були союзниками Росії під час другої світової війни.

15 жовтня 1959 року Провідник Організації Українських Націоналістів революціонерів, Степан Бандера, вивав жертвою мерзенного скритовбивства. Коли по світі розійшлася вістка про цю трагічну подію, ніхто з українських патріотів не сумнівався в тому, що вбивником Бандери був споконвічний ворог українського народу з своїм центром у Москві.

Два роки пізніше, 17 листопада 1961 р., після детального слідства, західнонімецькі слідчі органи повідомили, що Богдан Сташинський (він же Йозеф Леман, Александр Крилов тощо), перебіжчик з того боку московсько-комуністичної залізної заслони, признався, що він убив Ст. Бандеру спеціально для тієї мети виготовленою в Москві зброєю на наказ совєтського уряду під проводом Нікити Хрущова. Наказ передав Александр Шелепін, тодішній голова Комітету державної безпеки (КГБ) при уряді СРСР.

Судовий процес проти виконавця підступного вбивства тривав від 8 до 15 жовтня 1962 р. в Карльсруге, Західна Німеччина. Вироком з 19 жовтня 1962 р. Високий суд у Карльсруге засудив Богдана Сташинського, як того, що виконав убивство на наказ, лише до восьми років ув'язнення з важким режимом.

Суд виразно підкреслює, що головним і відповідальним обвинуваченим у вбивстві Степана Бандери є цілий уряд СРСР.

Так, точно три роки після трагічного для Степана Бандери та українського народу дня, здійснилася Божа справедливість: на очах усього цивілізованого світу до стовпа ганьби навісню при'язано мерзенну зграю бандитів з московського Кремля, яка підступне вбивство піднесла до рівня державної політики СРСР — найбільшої і останньої тюрми народів на світі.

ЧОМУ ВБИТО СТЕПАНА БАНДЕРУ?

Бивство Степана Бандери не є відокремленою подією в українсько-російській боротьбі. Жертвами політичних убивств на наказ з Москви на протязі останніх десятирчч упали три чільні провідники української національно-визвольної боротьби.

1926 р. Симон Петлюра, Головний Отаман Військ Української Народної Республіки і Президент УНР, був убитий на одній з вулиць Парижу, Франція, сімома пострілами з револьвера.

1938 р. Євген Коновалець, провідник ОУН, згинув на вулиці Роттердаму, Голляндія, від розриву часової бомби.

1959 р. Степан Бандера, провідник ОУН, згинув при виході до будинку в Мюнхені, Західна Німеччина, від пострілу з отруєногого пістолі.

Інших незлічених жертв совєтсько-російського терору, котрі виконували керівну роллю в національно-визвольній боротьбі українського народу, або в ділянках релігійної, наукової і культурно-освітньої праці на користь свого народу і були Московью зліквідовані, на цьому місці не згадується.

Як у відношенні до двох перших жертв, так і Бандеру московські терористи вбили тому, щоб усунути небезпечного для них провідника українського визвольного руху. Замах на Бандеру вони приготували багато разів у попередніх роках, але їхні плани були вчасно викриті і ударемнені українськими націоналістами або поліцією.

Найснішу відповідь на питання, чому вбито Степана Бандеру, дав молодий чужинець, німець Фурман, який карався в московських концтаборах до 1956 р. разом з тисячами українців з усіх земель України. З приводу смерті Бандери він написав в одній газеті:

«Генерал Айзенгауер, генерал де-Голь, канцлер Аденауер — безперечно великі мужи і безумовно вороги комунізму, але жоден український в'язень чи зашлянець не очікував від них визволення з московсько-комуністичної неволі. Цього визволення очікували тільки від одного, вилітаючи своєю надією в кожну молитву — «Бандера». Бандера для них — це Україна. Коли хто говорив про Бандеру, той одночасно думав про Україну. Обидві ці назви злилися в одне й те саме. Бо Бандера втілював у собі всі найкращі і найбільші чесноти українського народу, був для сотень тисяч, ба мільйонів, вимірним символом волі й самостійності...»

Бандера був провідником не лише однієї організації, але поневоленого воюючого українського народу. Велич його особовості краще збагнути ті, хто, без огляду на місце, стоїть у безперервному змаганні за свободу.

«Степан Бандера помер не тільки за свою улюблену Україну, але також за всі поневолені народи», — ствердив проф. д-р А. Гліч в імені хорватів.
«Представник донських козаків, Іван Безумлюг, заявив, що шлях, що його показав нам покійний Степан Бандера, є і в майбутньому буде нашим шляхом, яким ми підемо до певної перемоги».

«Ця велика жертва, що її Він склав, буде для нас — словаків — новим поштовхом до напруження і розгорнення сил у боротьбі проти ворогів людства», — писав керівник Словацького Визвольного Комітету.

«Його заповіт закликає нас далі боротися за свободу... Ми вмиремо, щоб наші народи жили. На наше місце стануть нові борці...» — заявили представники Грузинської Національної Організації.

«Життєвий шлях С. Бандери буде провідною зорею не тільки для українського народу, але й для всіх інших народів, що змагаються за свою свободу», — говорить представник Об'єднання білорусів у Канаді.

«Степана Бандеру забито, бо він являв собою для Москви подвійну небезпеку: своєю думкою і своєю протибольшевицькою діяльністю», — ствердив представник Румунського Національного Фронту з осідком у Канаді.

Цю правду збагнули і аргентинський політичний діяч Фалероні, і японський дипломат Гроші Ошіма, і член турецького парламенту пані Тлбар, і представник вільної Естонії, посол у Мадриді Кампус, і голова Антимуніципальної Ліги народів Азії Ку Ченг-канг, і канцлер Німеччини Аденауер, і заступник президента Між-американської Конфедерації для оборони континенту, мексиканець Льюренс, і Лео Маніно з генерального секретаріату Міжнародного Інституту Етнічних Студій в Римі, і багато багато інших приятелів українського народу і співборців за визволення уярмлених народів.

Найкраще що небезпеку для Москви, що її своїм життям і діяльністю являв Степан Бандера, відчувала сама Москва, як осередок усього, що найзлочинніше і наймерзніше в московському народі, в його речниках і представниках.

Щоб зменшити для себе цю небезпеку москалі вбили Степана Бандеру. Старий дух злочинів і вбивств, яким постійно жила Москва, перетривав і кривавого деспота Сталіна, наснажував його наслідників і послідовників.

Постаттю Степана Бандери большевики почали цікавитися ще тоді, коли в 1935 р., під час Варшавського процесу, виявилось, що він є Крайовим провідником ОУН на західно-українських землях. Москва рильно слідкувала за зростанням і діяльністю ОУН та її провідника. Наприкінці червня 1941 р. в руки членів революційної ОУН потрапив архів обласного управління НКВД в Луцьку на Волині, серед якого був документ з детально описаною діяльністю С. Бандери під час польської окупації західно-українських земель. До документа були додані схеми структури ОУН, здобуті НКВД інструкції та звітлення про підпільну діяльність українських націоналістів-революціонерів.

Події в Україні під час другої світової війни і після неї — розгорнення діяльності і визвольної боротьби ОУН і УПА та значення в ній Степана Бандери, якого саме тільки ім'я мобілізувало український народ, — розкрили перед московськими большевиками глибину небезпеки для них.

Проти Провідника ОУН С. Бандери Москва після війни розгорнула кампанію щонайменше двома шляхами: неймовірно брудним очорнюванням і наклепами та вимогою до своїх західних альянтів видати його як нібито «воєнного злочинця».

Одночасно з «дипломатичними» заходами з метою дістати в свої криваві руки С. Бандеру, московське НКВД виробило плани його фізичного знищення. Виконання цих планів було доручено керіваним з Москви трьом головним станціям НКВД — в Києві, Варшаві й Празі. На протязі 15 років від виконання вбивства Степана Бандери був висланий цілий ряд підготованих агентів. В більшості випадків ОУН сама ударила на себе заплямованим ворогом агентом.

Злочинні плани московського большевицького уряду, партії і їх виконавця — НКВД-МГБ-КГБ — супроти Степана Бандери викриває такий, очевидно не повний, перелік фактів.

У 1947 р. атентат на С. Бандеру підготував Ярослав Мороз на доручення київського відділення МГБ. Мороза було вислано до Німеччини з завданням вбити С. Бандеру так, щоб підозріний впало на противників революційної ОУН і створило враження, що вбивство — це внутрішньо-українські порухунки. На щастя, цей злочинний план був вчасно розкритий членами ОУН.

На початку 1948 року з Польщі до Західної Німеччини приїхав нелегальним шляхом інший агент МГБ, В. Стельмащук, відомий теж під псевдонімами «Жабські» і «Ковальчук». Хоч він мав рангу капітана в «Армії Крайовій» в Польщі, насправді ж Стельмащук з спільного доручення МГБ і польського УБ виконував провокаційну роботу в АК. В Зах. Німеччині головним завданням Стельмащука було виконати замах на Провідника ОУН Бандеру.

З допомогою ембівського резидента у Франції Стельмащуків пощастило відшукати місце проживання Бандери в одній лісовій хаті, біля Мюнхена. Однак органи ОУН викрили злочинну дію Стельмащука і він з поспіхом зник із Західної Німеччини.

У 1950 р. організаційним чинником стало відомо, що база совєтської служби безпеки у Празі, Чехія, підготувала черговий замах на Ст. Бандеру і вони зробили відповідні проізаходи.

Восени 1952 р. агентурна база Москви в Карльсборгі, Східній Берлін, вислала до Мюнхену двох своїх агентів із завданням зробити замах на Ст. Бандеру. Один із них був відомий під прізвищем Горст Лєгуда, другий звався Лєман. Західні розвідочні органи, які мали в названій базі свого агента, довідалися про плян Лєгуди і Лємана та арештували їх у Мюнхені.

У 1953 р. з завданням вбити Степана Бандеру Москва прислала до Мюнхену свого довголітнього агента, німця з Волині, Степана Лїбгольца. Вдаючи з себе прихильника українських визвольних змагань, він намагався пролітати в українське середовище. Організаційні чинники безпеки розкрили роллю цього московського висланиця і застосували відповідні проізаходи. В 1957 р. Лїбгольц зник, як зникали до того часу інші розкриті агенти МГБ. Цікаво, що чотири роки згодом він появився у східній частині Німеччини, де його хлїбodawці намагалися використати його для провокації у зв'язку з втечею на Захід Богдана Сташинського, убивці Вандери.

Наприкінці 1957 і на початку 1958 років органи ОУН ствердили, що даними про Степана Бандеру і його сім'ю цікавиться Никифор Романович Горбанюк. У жовтні 1958 р. Горбанюк зник з Мюнхену в дуже тасмних обставинах. Вийшовши вранці на пошту, Горбанюк вже не повернувся до своєї квартири. Припускають, що він опинився поза залізною заслоною і ті інформації, котрі він збирав, попали в руки КГБ.

На початку 1959 р. в Мюнхені кілька разів появлявся чоловік на прізвище Вінічк і розпитував за дітьми Бандери. 26 березня 1959 р. німецька кримінальна поліція арештувала Вінічк в Мюнхені.

Провіді Закардонних Частин ОУН одержав того ж року інформацію, що КГБ підготував убивство Бандери на зразок убивства Симона Петлїри. Кагебісти вишколювали молодого поляка, який народився на західно-українських землях. І плянували вислати його до Німеччини, щоб він убив Степана Бандеру лише нібито з писти за те, що «Бандерівці знищили його родину». Пізніше кагебісти занехали свій плян і вирішили діяти більш приховано.

Влітку 1950 року московський КГБ злочинним способом завербував собі на службу молодого студента зі Львова, Богдана Сташинського. Щеля кількарічного дбайливого підготування на агента і вбивцю, Сташинського було передано в 1954 р. відділенню КГБ у Карльсборгі, де його безпосереднім старшим був офіцер КГБ Сергєй Демон, демон (цебто нечиста сила, чорт) в дійсному і переносному значенні.

В 1957 р. Сташинський отримав від «чоловіка з Москви» отрутоносний пістоль і наказ випробувати його під час убивства в Мюнхені українця, професора д-ра Льва Ребета. Сташинський наказ виконав у жовтні 1957 р. і дістав від КГБ за скритовбивство похвалу і фотоапарат.

Від січня до 15-го жовтня 1959 року Сташинський брав участь у половині КГБ на життя Степана Бандери. Біля половини травня того року перша спроба замаху на керівника ОУН закінчилася невдачею. 15-го жовтня 1959 р., руками свого агента Сташинського, уряд російської імперії — СССР — врешті виконав свій довголітній злочинний плян убивства Степана Бандери, провідника української національно-визвольної боротьби.

Повну картину цього злочину розкрив суд над Богданом Сташинським між 8 і 15 жовтня 1962 року в Карльсбурзі, Західна Німеччина.

СУД НАД ВВИВЦЕЮ БАНДЕРИ — СТАШИНСЬКИМ

В той час, коли в Східньому Берліні на наказ з Кремля йшли останні приготування, щоб наступного дня, 13 серпня 1961 р., розпочати будівництво «Муру ганьби», в одній західноберлінській станції американської поліції з'явилася молода пара втікачів із окупованої росіянами східньої частини Німеччини, т. зв. Німецької демократичної республіки. Високий, 30-річний утікач спокійно заявив, що він, Богдан Миколаєвич Сташинський, є совєтським громадянином і співробітником КГБ, з доручення якого він 15 жовтня 1959 р. вбив Степана Бандеру, а два роки раніше, 12 жовтня 1957 р., — українського журналіста Льва Ребета в Мюнхені.

«Американці поставилися до такого самообвинувачення недовірливо, — писав німецький журнал «Дер Шпїгель». — Вони передали цього втікача, що так охоче признався до вини, німецьким властям. Відтоді прокуратура й федеральний уряд для карних справ, на спілку з мюнхенською поліцією, перевіряли, наскільки це було можливе, всі зізнання втікача. Після кількох тижнів вони впевнилися, що людина зі Сходу не оповідала їм небилиць...»

Шойно після перевірки зізнань Сташинського німецька прокуратура в Бонні, яка спершу обвинувачувала цього кагебіського злочинця лише за «зрадницькі спосунки», видала наказ арештувати його, як підозрюючи у вині за два скритовбивства.

Зізнання Сташинського про те, що наказ вбити підступом провідника українського національно-визвольного революційного руху вийшов від найвищих партійних і державних чинників, з Кремля, кинуло світло правди на постать Степана Бандери й примусило західні засоби масової інформації глибше проаналізувати українську справу.

Справу Сташинського мав розглядати 3-ій Карний сенат Німецької федеральної судової палати для кримінальних справ, до компетенції якого належать випадки державної та національної зради, шпигунської і протидержавної підірвної діяльності та протиконституційні проступки, скеровані на повалення демократичного ладу Німецької Федеральної Республіки.

Акт обвинувачення Богдана Сташинського за два вбивства і за зрадницькі зв'язки (розвідувальну діяльність) в Західній Німеччині був готовий вже в половині квітня 1962 року та переданий 3-му сенатові на судове розглянення. В половині травня 1962 р. той акт із слідчими документами було повернено федеральній прокуратурі для проведення додаткового слідства.

Наприкінці вересня 1962 р. суд повідомив, що прилюдний процес проти Богдана Сташинського відбудеться від 8 до 15 жовтня того ж року.

Стенографічний запис цього «процесу процесів», найенсаційнішого процесу післявоєнної історії, як його розцінювала світова преса, творить багатосторінкову книгу. В цьому інформаційному бюлетені покористуємося, з браку місця, лише деякими документами, особливо ж частиною тексту письмового обґрунтування суддями їхнього вироку. Це обґрунтування є теж офіційним підсумком процесу, та об'єктивним поданням фактів цього історичного злочину імперської Росії.

ПИСЬМОВЕ ОБґРУНТУВАННЯ ВИРОКУ СТАШИНЬСЬКОМУ

Розділ А.

I. Тепер майже 31-річний підсудний походить з одного села (Ворщовичі — Ред.) біля Львова в Західній Україні. Він є третьою дитиною українських батьків, що ще живуть і є греко-католицького врівознання. Він має дві сестри. Його батько раніше мав мале господарство і працював столярем.

У свої юнацькі роки підсудний пережив у своєму рідному селі, в якому також була поселена велика група людей польської національності, завзяті національні сутички між українцями і поляками. Після першої світової війни в цій частині країни австрійське панування було замінено пануванням польської держави.

Коли Сташинський у 1937 році пішов до початкової школи, з чужих мов на першому місці стояв виклад польської мови. В кінці 1939 р., під час поділу Польщі між Гітлером і Сталіном, його батьківщина дісталася під російсько-советське панування. Для нього це означало зміну в викладах і перехід до навчання російської мови та відновлення насильств (у взаємовідносинах) між українцями, поляками і росіянами.

Два роки пізніше, в 1941 р., під час другої світової війни його батьківщина потрапила під німецьку окупацію. У школі російська мова була замінена німецькою. Боротьба українців, які своєю політичною метою — створення самостійної некомуністичної держави — здійснили в 1941 р. на короткий час під керівництвом прем'єр-міністра Стецька, скоро скерувалась також проти німецької окупації. Починаючи з 1943/44 років, коли німецькі війська відступили і совети повернулися, розпочався багаторічний, частинно відкритий, а частинно партизанськими методами, спротив українців советському режимові. Родичі підсудного цей спротив підтримували.

З 1945 року Сташинський відвідував середню школу у Львові, де він здав випускні іспити в 1948 р. Від осені 1948 р. він навчався на математичному факультеті Педагогічного інституту у Львові. Один-два рази в тиждень він їздив додому, щоб одержати від своїх батьків харчі і гроші для прожитку.

П. 1. В кінці літа 1950 р. підсудного затримали на залізниці із-за відсутності в нього залізничного квитка і привели до транспортного поліції у Львові. Ця поліція є відділом советсько-російської служби державної безпеки... (Тут і далі три крапки означають незначне скорочення оригінального тексту — Ред.)

Сташинського допитував капітан МГБ Ситніковський, не згадуючи про їзду без квитка. Він розпитав його про особисті й родинні справи і про положення в його рідному селі. Під час дальших допитів Ситніковський згадав український рух спротиву і його найголовнішу організацію ОУН (Організація Українських Націоналістів). Він говорив про «безглуздість» українського спротиву, про «насильства» ОУН, що заторкують також непричетних людей, і про небезпеку для всіх, хто підтримує ОУН. «Арешт, кара і заслання їм гарантовані».

Ситніковський дав зрозуміти, що йому докладно відоме вороже до советів ставлення родини Сташинського. Сташинський може виконати для МГБ цінну державно-політичну роботу та таким способом охоронити свою родину перед тяжкими наслідками. В той час 19-літній підсудний, що як молода людина легко піддавався впливам і не був ознайомлений з лукавими методами советської служби державної безпеки, згодився співпрацювати. Це його рішення було спричинене небезпечною репресією проти його рідних, запуганими переживаннями кривавих сутичок і насильства між українцями, поляками і советськими росіянами, як також політичними викладами в середній та вищій школах. Там прихильників ОУН представляли як зрадників, а їхніх керівників як фінансованих американцями агентів. Сташинський думав врешті і про свою науку — він був тоді на п'ятому семестрі — і йому здавалося, що у випадку відмови він поставив би під загрозу своє навчання.

Агент КГБ
 Богдан Николаевич
 Сташинский
 вдовца
 Ст. Бандери

П А С П О Р Т

Регистрация

26 января 1971 года

Сташинский

Богдан Николаевич

4 января 1931 года

с. Борцово, Новоржевского района, Лавовской области

украинцы

мужского
 военно

Богданович

Управления

милиции

МВД РСФСР

свид

с посылкой УХС № 45743 выдан

Чайкута 1945, Новолаговского

района Зав. Лавовской области

№ 501142

Иванович

Удмуртия

26 января 1951

№ 501142

Паспорт Сташинского, выдан у с/пк в Москве на его справочные приписки

Недовго після цього Сташинський дав письмове зобов'язання працювати для МГБ і зобов'язався зберігати безумовну мовчанку про цю співпрацю. Він одержав псевдонім «Олег». Протягом наступних місяців він, згідно з одержаним дорученням, інформував Ситніковського про всі важливі події в його рідному селі.

2. В січні 1951 р. Ситніковський сказав Сташинському, що він має вступити до однієї групи спротиву ОУН, щоб розвідати докладніше про обставини вбивства українського письменника Галана, виконане на доручення ОУН. Сташинський зможе таким способом «змити з себе» свої попередні «гріхи» і врятувати родичів і сестер від заслання. З огляду на цю погрозу Сташинський виконав і це доручення. Під приводом, ніби МГБ плянує його негайний арешт, — з боку МГБ були вжиті заходи з метою зробити це правдоподібним, — він одержав доступ до одної групи ОУН і довідався там про ближчі обставини вбивства Галана. Два місяці згодом він таємно залишив групу і здав МГБ звіт.

Оскільки його діяльність агента МГБ стала тепер загально відомою і поворот до його батьків став неможливим, Сташинський згодився на пропозицію МГБ припинити навчання й поступити цілком на службу МГБ. До 1952 р. його використовували у Львівській області для боротьби проти підпільних груп ОУН.

3. У 1952 р. Сташинського перевели до Києва і там вишколювали для праці в совєтському розвідувальному апараті. Він тепер одержав кличку «Мороз» і, поруч політичного вишколу, вивчав німецьку мову. З цього виходило, що він пізніше, мабуть, одержить доручення працювати в Німеччині. На початку 1954 р. вдалось, завдяки ініціативі (тепер уже) КГБ, помиритися зі своїми батьками. Він розповів їм лише, що він живе і працює в Києві.

4. В середині 1954 р. його познайомили з життєписом німця Йозефа Лемана, що ніби народився 4 листопада 1931 р. в місті Луковек (Польща). В супроводі совєтських і польських офіцерів таємної служби він мусів під прізвиськом «Качор», дівочим прізвиськом своєї матері, відвідати і запам'ятати ті місця в Польщі, які були важливі для цієї легенди. Після цього його привезли в совєтську окупаційну зону Німеччини і передали біля Франкфурту над Одером його майбутньому совєтському керівникові, Сергєєві Александровичу (Сергєй), офіцерові КГБ.

Після кількатижневого перебування в совєтській забороненій зоні, Карльсгорст, де він впевнився, що його плянує використати як агента в Німецькій Союзній Республіці, він відвідав з Сергєєм Вауцен і Дрезден, які також мають значення для легенди про Лемана. В Дрездені він одержав від місцевої поліції документ для бездержавних осіб на ім'я і прізвисько «Йозеф Леман» і посвідчення на право їзди автомашиною. В наступних тижнях він, згідно з дорученням, вивчав німецькі умови життя та мовні звички. Він відвідав також колишній концентраційний табір Майданек. Сташинський тримався осторонь німецького населення із-за своїх мовних труднощів і тому, що він в наслідок свого політичного вишколу вважав усіх німців за «старих нацистів».

На початку 1955 року він перебував три тижні під прізвиськом Крилов у одному совєтському військовому госпиталі, бо він страждав від сильних болів голови і безсоння, що він пояснював падінням з гоїдалки в 1944 р. Від квітня до серпня 1955 р. він працював під прізвиськом «Йозеф Леман» як штабмувальник у фабриці акційного товариства Вісмут у Цайкау, щоб одержати справжні робочі документи, потрібні для легенди про Лемана. Акційне Т-во Вісмут є під совєтським управлінням. В кінці 1955 р. він зайняв кімнату з меблями в Східному Берліні під ім'ям і прізвиськом Йозеф Леман і, згідно з одержаною вказівкою, починаючи з цього часу, видавав себе за переключача при канцелярії внутрішньої та зовнішньої торгівлі (ДІА) в совєтській зоні Німеччини.

Пі. 1. В січні 1956 р. Сташинський одержав доручення з виставленням на прізвисько Леман документом совєтської зони поїхати в Мюнхен і там одвідати «втікача» українця Бисагу. Бисага був під псевдонімом Надійчин агентом КГБ і діяв як шпигун при антисовєтській газеті «Український самостійник», яку видавала в Мюнхені одна українська екзильна організація. Сташинський передав йому гроші і одержав від нього інформативний матеріал. Він заховав його в подвійному дні своєї валізки і привіз Сергєєві до Карльсгорту.

Після цього Сташинський мав ще принаймні чотири зустрічі з Бисагою в Мюнхені. Кожного разу він передавав йому гроші, інколи також одержані через Сергєя листи від дружини Бисаги, що живе в Україні. Від Бисаги він одержував письмові нотатки для Сергєя. При цих зустрічах Сташинський, згідно з дорученням, як він каже, «морально та ідеологічно озброював» Бисагу, який почував себе в Мюнхені непевно й наполягав на тому, щоб йому дозволили повернутися в Совєтський Союз до його родини.

Сташинський вбачав тоді в керівниках українців на вигнанні, особливо тих з ОУН, згідно з одержаним політичним вихованням, все ще «зрадників», що лише стримують своїх земляків повернутися до Совєтського Союзу. Згідно з дорученням, він вивідував у Бисаги, чи той міг би співдіяти у викраденні українського екзильного політика і тодішнього головного редактора газети «Український Самостійник», Льва Ребета, який проживав у Мюнхені. Але Бисага сказав йому, що відчуває, що за ним слідкують і його вже допитувала поліція.

Паньною осінню Сташинський передав Бисазі міжзональний паспорт і доручення від КГБ повернутися назад в ССРР.

2. Приблизно на початку квітня 1956 р. Сташинський, згідно з дорученням, поїхав у Мюнхен, щоб продовжувати започатковану іншим агентом КГБ спробу завербувати на службу КГБ пана... (з причин засекречення званого далі «Х»), котрий тоді мешкав у Мюнхені. Тут Сташинський зузупинився між 6-им і 9-им квітня 1956 р. в готелі «Гельвеція» як Йозеф Леман.

7-го квітня він зустрівся зі свідком «Х» перед театром Принца Регента. Він намовляв пана «Х» працювати для КГБ. Згідно з дорученням, він також пробував довідатися від п. «Х» про можливість запланованої демонстрації або замаху у зв'язку з майбутнім приїздом до Лондону Хрущова і Булганіна, як також про передбачене в зв'язку з цими відвідинами перебування в Лондоні редактора української газети «Українські вісті», В. Б. (скорочення наше — ред.). Крім того він питав п. «Х», так як раніше Бисагу, про тертя між українськими еміграційними організаціями і про їхні зв'язки, особливо ж ОУН, з німецькими й американськими розвідувальними службами. Для записування й виявлення тасмних інформацій він передав п. «Х» контактний папір і хемікалії для тайнопису. Крім того він передав йому біля 300 нім. марок. «Х» поставив вимогу, щоб КГБ передав йому фотознімок членів його родини з останнього часу.

Сташинський зустрівся з «Х» ще в серпні 1956 р. і 23-го лютого 1957 р. При цьому він передав йому пропозицію Сергея, згідно з якою КГБ хотів дати п. «Х» можливість зустрітися зі своєю дружиною в Зах. Берліні. «Х» відповів, що він висловиться на цю тему в листовній формі.

В серпні 1956 р. Сташинський, на наказ Сергея, зфотографував «Х» з допомогою захованого апарату. Зустріч з «Х» в лютому 1957 р. німецька поліція, без відома КГБ і Сташинського, спостерігала й зфотографувала. Пізніше Сташинський залишив у двох сховках у Мюнхені пакуночки з грошіми для «Х», підсудний мав при собі кожного разу 40-50 лієтів, які він отримував від Сергея з дорученням вкинути їх у Мюнхені до поштових скриньок. Всі ті листи були адресовані до українських емігрантів і мали політичний зміст.

Десять восени 1956 р. Сташинський пізно вечером поклав у сховці на автостраді біля Франкфурту над Майном гроші і шифрові коди для іншого агента КГБ. В той час, як і під час всіх інших подорожів до Німецької Союзної Республіки, він, згідно з дорученням, завжди нотував собі номери американських військових, особливо вантажних, автомашин.

Також у 1956 р. він розвідував в одному південнонімецькому місті скупчення американських військ. Виконання передбаченого в 1957 році доручення — зібрати інформація про одну американську школу розвідників у Верхній Баварії, — не відбулося.

IV. 1. В лютому 1957 р. Сергій наказав йому стежити за українським екзильним політиком Львом Ребетом у Мюнхені, за його помешканням і за його звичками на роботі і в житті. Сергій описав Ребета як впливового теоретика та ідеолога українських екзильних організацій; що нібито він та інші керівники ОУН, з допомогою ідеологічного впливу, погроз і насильства, стримували українців на чужині від повернення на батьківщину. Вони також мали б бути відповідальні за те, що їхніх прихильників все ще завербовують, передусім американська розвідувальна служба, як агентів проти Советського Союзу.

Для виконання цього доручення Сташинський мусів послуговуватися персональними даними Зігфріда Д. з Ессен-Гаардцонфу, народженого 29-го серпня 1930 р. в Ребрюке біля Потсдаму. Сташинського післали до Есену з метою зорієнтуватися у частині міста Гаардцонф і в тодішньому місці замешкання Д. В квітні 1957 р. Сергій дав йому фальшивий паспорт, виданий на прізвище Зігфрід Дрегер, на якому Сташинський поставив підпис «Зігфрід Дрегер». Тоді він поїхав у Мюнхен.

Під час першого перебування в Мюнхені йому вдалося, на основі даного Сергеем опису Ребета, розпізнати його, коли той виходив з будинку ч. 8 на площі Карла. Підсудний слідкував за ним у вагоні трамвая до зупинки Мюнхенер Фрайгайт. Під час цієї їзди Сташинський носив протисонящі окуляри, згідно з одержаною вказівкою... Після свого повернення до схід. Берліну він розповів про свої спостереження, а також про побоювання, що на нього звернули увагу. Проте, його заспокоїли.

На початку травня й у липні 1957 р. він їздив знову в Мюнхен, щоб слідкувати за Ребетом, затримуючись в місті по тижневі кожного разу. Як і спершу, він зупинявся в готелі «Грюнвальд» і брав собі кімнату з видом на вулицю Дахау. Він переконався, що Ребет звичайно о 9-ій год. ранку входить у будинок ч. 9 на вулиці Дахау, в якому приміщувалась редакція газети «Український самостійник», і що він здебільшого за якийсь час ішов до будинку ч. 8 на площі Карла, де була канцелярія його екзильної групи. Сташинському також удалося слідкувати за Ребетом до його помешкання з написом «Ребет».

Під час побуту в Мюнхені в липні Сташинський, згідно з дорученням, слідкував також за екзильним українцем Михайлом Борисом, який працював при газеті «Український самостійник», і дізнався, де знаходиться його приватне помешкання.

2. Сергій уже раніше часто висловлювався, що керівники ОУН слід ліквідувати... У вересні 1957 р. Сташинський мусів з'явитися у Сергея в забороненій зоні Карльсгорету. Коли він туди прибув, Сергій спершу сказав лише це: «Тепер прийшов час, з Москви приїхав один чоловік». В той момент Сташинський зрозумів, — як він каже, це було для нього ударом і шоком, — що його слідкування за Ребетом служило підготовці до вбивства Ребета. З внутрішнім неспокоєм він спостерігав, як московський співробітник КГБ демонстрував зброю, про яку Сергій запевнив, що вона вже застосовувалась багато разів і завжди з успіхом. Це була металева трубка, товщиною в палець і довжиною приблизно 18 см., що складалась з трьох загвинчених одна в одну частин. В одній частині був ударник, який звільнявся шляхом натиску на пружину, яку можна було забезпечувати, і запалював заряд пороху (спалахуючі листки). Так приводився в рух металевий

поршень в середній частині трубки, який розбивав скляну ампулку в цівці. Ця скляна ампулка, довжиною яких 5 см., вміщала в собі — так сказав той чоловік, який демонстрував зброю — прозору як вода отруту, яка після роздавлення ампулки випорскувала в формі газу. Людина, якій вистрілили цей газ в обличчя з віддалі приблизно 50 см., вдихав його і вмирає на місці. Знайти якісь сліди при цьому не можна, тому й не можна встановити насилля, як причину смерті. Для того, хто виконав замах, отруйний газ нешкідливий, якщо він перед тим проковтнув спеціальну таблетку і негайно після замаху роздавив зашиту в марлю ампулку та вдихнув газ із неї...

Прозорою рідиною була синильна кислота; протиотрутою — натрійсіоульфат і амлілітриг.

3. Незабаром після того Сергей дав підсудному квазівиї для замаху на Ребета. Він занехав свій початковий план доставити з допомогою іншої людини отрутоносну зброю в Мюнхен і тут передав її Сташинському, бо він боявся, що хтось може спостерегти передачу. Замість того він передав Сташинському заряджену і забезпечену зброю у замаскований під ковбасну консерву бляшанці. Він також дав наказ виконати вбивство в будинку на площі Карла ч. 8. Він наказав йому також викинути зброю негайно після вбивства...

4. 8-го жовтня 1957 р. Сергей дав Сташинському наказ негайно поїхати в Мюнхен і виконати замах. Він передав йому зброю, протиотруйні засоби, а саме 10 таблеток — Сташинський мусів у всякому випадку повернутися найпізніше на десятий день — і зашиту в марлю ампулку, а також два паспорт. Один фальшивий документ Союзної (Німечцької) республіки, виставлений на ім'я і прізвище Зіґфрід Дреґер і один документ советської зони Німеччини на прізвище Йозеф Леман. Згідно з дорученням, Сташинський мусів користуватися паспортом «Дреґера» в дорозі та для зупинки в готелі, а паспорт «Лемана» він мусів мати при собі під час прогулок по місті.

9-го жовтня 1957 р. Сташинський вилетів літаком французької повітряної лінії як Зіґфрід Дреґер з Берліну в Мюнхен. Тут він зуляинився в готелі «Штахус» і вивповнив формуляр як Зіґфрід Дреґер.

В наступні два дні він кожного ранку ковтав запобіжну таблетку, ковав заряджену і забезпечену зброю, що була загорнена в газетний папір і зовсім не викликала підозріння. В лівій внутрішній кишені піджака, зупинявся на площі Карла і чекав на Ребета... Він внутрішньо з полетшею віддихав, коли в те обидва дні бачив, що Ребет не приходить. Інших місць він не відвідував. Та самі зовнішні та внутрішні події початково відбувалися також 12-го жовтня. Проте, скоро після 10-ї години він побачив Ребета, який виїшов із трамваю і йшов в напрямку будинку ч. 8 на площі Карла...

«Не будучи, звичайно, неспритомним, я ввійшов у будинок наче в лівені і піднявся на перший поверх». Коли він почув, що Ребет увійшов у будинок, він вивяв загорнуту (в папір — ред.) зброю з кишені піджака, відкривив запобіжний гвинт і пішов назустріч Ребетові. Він побачив, що той нічого не підозривав. Коли вони зустрілися на верхній третині нижніх сходов — він ішов вниз по лівому боці, Ребет піднімався по правому боці сходов — він ішов вниз по праву руку, скерував зброю в обличчя Ребета, натиснув (на спусковий механізм) і, помітивши, що Ребет похитнувся вперед, пішов швидко по сходах вниз. Ще в будинку підсудний роздувив протиотруйну ампулку і поююхав пару з неї...

В готелі він спалив, як це йому наказав Сергей, паспорт на прізвище Леман, заплітив рахунок і поїхав першим найзручнішим для нього поїздом, час відходу якого він не встановив раніше, в Франкфурт. Того ж вечора він не міг вилетіти в напрямі Берліну... переночував у готелі «Континенталь», а 13. 10. він полетів літаком ПАА (американська лінія, — ред.) як «Дреґер» в Берлін.

Сташинський здав Сергєєві усний і письмовий звіт у двох прийнятих у КГБ формах. У першому (письмовому) звідомленні він лише описав свою подорож туди і назад. У другому звідомленні вбивство було описане в замаскованій формі: «У відомому мені місті я зустрівся з відомим мені об'єктом і привітав його. Я певен, що привітання добре вдалось».

Ребета було знайдено мертвим 12 жовтня 1957 р. біля год. 10.40 ранку на сходах будинку ч. 8 по вулиці Карла. Оскільки медичний розріз тіла, що був зроблений понад 48 годин після того, не дав підстав для припущення насильницької смерті, але виявив майже цілковите закриття однієї великої серцевої судини, то й не виникло підозріння злочину.

6. Приблизно один тиждень пізніше Сергей дав зрозуміти, що тепер уже відомо, що замах відбувся успішно. Але Сташинський, мучений почуттям вини і докорами совісти, залишався внутрішньо схвильований... Ці сумніви і внутрішня боротьба були скріплені знайомством з однією дівчиною. У квітні 1957 р. він познайомився у східноберлінському «наладі танців» Фрідріхсштадт з тоді 20-літньою Інґою Поль. Він представив їй як німець з Польщі, Йозеф Леман, перекладач при бюро для німецької внутрішньої і зовнішньої торгівлі в советській зоні.

Інґе Поль мешкала тоді у Далґові (окупована советами зона Німеччини), невеликому населеному пункті на захід від Берліну. Вона була за фахом перукаркою і працювала в Західному Берліні. Хоч Сташинський скоро помітив, що вона засуджує комуністичну систему, він продовжував знайомство, яке, щоправда, часто переривалось із-за його «службових» подорожів. Повільно і спочатку непомітно він таким способом піддавався її впливам.

2. Від 23 до 25 травня 1958 р. Сташинський перебував у Роттердамі, щоб там, на наказ Сергея, слідувати на кладовищі за поминками по засновнику ОУН полк. Конавальцеві, який згинув у 1938 р., як жертва замаху.

Сергей дав йому доручення зфотографувати учасників поминок. Він показав йому розташування кладовища.

В Роттердамі Сташинський слідував за поминками і зробив також декілька фотографій. Поміж автомашинами з закордонними розпізнавальними знаками він побачив темносинього кольору «Опель-Капітен» з мюнхенськими знаками. Він пригадав собі, що вже бачив цю машину в Мюнхені перед однією церквою, яку часто відвідують українці. Відходячи, він помітив, що головний доповідач виїхав з роттердамського кладовища в тій автомашині. Про все це він доповів Сергєєві. Сергєй доручив йому зробити рисунок могили і спитав, чи можна було б там під час поминок спричинити вибух бомби...

VI. 1. Восени 1958 р. Сташинський одержав від Сергєя доручення розшукати в одній західноберлінській книгарні всі публікації українського письменника Степана Попеля. Його розшуки залишилися безрезультатними. Незабаром після того Сергєй сказав йому, що він для майбутнього застосування в Союзній (Німецькій) Республіці одержить паспорт на ім'я і прізвище Ганса Іоахіма Будайта, який мешкає в Дортмунді... Щоб познайомитися з його життєвими умовами Сташинський, згідно з дорученням, поїхав у Дортмунд. Судові відомо, що громадяни Союзної Республіки при переході через деякі прикордонні контрольні пункти советської зони Німеччини мусять віддавати свої паспорти і одержують їх знову часо шойно після довгої затримки їх. Такі паспорти часто фотографують і ці фотографії використовуються державною службою безпеки советської зони Німеччини (МФС) для виготовлення фальшивих документів для агентів.

У січні 1959 р. Сергєй послав Сташинського в Мюнхен, щоб там розшукати помешкання і прослідити життєві звички вождя українських емігрантів і керівника ОУН, Степана Бандери. Про Бандеру Сташинський знав, що він був визначним українським політиком на чужині, що він під час другої світової війни був арештований німцями і тепер, живучи в Мюнхені, керував ОУН. Коли Сергєй сказав, що Вандера, який у 1958 р. в Роттердамі виступав з промовою (присвяченою пам'яті полк. Коновальця — ред.), правдоподібно, живе як письменник під прізвищем Попель, Сташинський зрозумів значення даних йому в 1958 р. доручень. У Мюнхені він знайшов у телефонній книзі прізвище Попель з вказаними адреси: вулиця Крайтмайра ч. 7. Наступного дня він побачив, як з того будинку виїхав чоловік в автомашині «Опель-Капітен». Він пізнав у ньому головного промовця на роттердамських поминках, пізнав також його автомашину і знав тепер, що «Попель» — це Бандера. Про це він доповів Сергєєві.

2. У квітні 1959 р. Сташинський заручився з Ігною Поль. В кінці квітня його викликали в Москву. Тут високий офіцер КГБ, Георгій Аксентєвич («Георгій») наказав йому докладно розповісти про вислід його розслідувань. Потім він сказав Сташинському, що, згідно з постановою «найвищої інстанції», він повинен ліквідувати Бандеру таким же способом, як Ребета...

Як співробітник КГБ, Сташинський навчився, як він каже, тримати себе в руках. Він висловив спершу застереження, що Бандера озброєний і має охорону. Це застереження «Георгій» відкинув, говорячи, що тоді треба вбити також охоронця. З цією метою Сташинський одержить досконалішу зброю з двома дулами, з яких можна стріляти одночасно і також почерзі. Ситко в дулах затримує скліни улашки ампулки так, що в жертові не можуть постати підозрілі поранення на обличчі. Як місце вбивства було визначено гараж або будинок, в якому мешкав Бандера. Час нападу мав бути визначений окремим наказом.

«Сташинський, як співробітник КГБ, вважав, що це само собою зрозуміло, що «найвищою інстанцією» була група людей, причаєжних до уряду, наказ якої мусить бути безумовно виконаний навіть при найбільших сумнівах совісті...

На закінчення розмови «Георгій» замовив шампанське і випив з ним за успішний кінець (вбивство). Сташинський одержав тоді квиток вступу на трибуну на Красній площі, щоб спостерігати першотравневий парад.

Перед від'їздом з Москви він одержав двошквову зброю, запаковану в металевому циліндрі, як також вказівки для митної контролю на випадок, якщо льодорожні документи з номером польової пошти КГБ виявляться не вистачальними. 4-го травня він передав зброю у Східньому Берліні Сергєєві, якого вже поінформували про розмову в Москві.

Згідно з наказом, Сташинський вилетів 10 травня 1959 р. в Мюнхен. Сергєй передав йому напередодні виїзду зброю, паспорт на прізвище «Ганс Будайта», протитрутні засоби і ключ з набором ключевих борідок, щоб відкрити двері будинку ч. 7 по вулиці Крайтмайра.

Також і на цей раз Сташинському було дозволено бути відсутнім не довше 10 днів.

На другий або третій день його перебування в Мюнхені, Сташинському, який згідно з наказом, хотів після полудня лише стежити за будинком ч. 7 по вул. Крайтмайра, несподівано трапилася нагода виконати замах на життя Бандери, який в'їхав без охорони автомашиною в гараж на подвір'ї будинку.

Будучи дуже схвилюваним, Сташинський пішов в напрямі в'їзду на подвір'я і побачив Бандеру, що стояв у гаражі. Сташинському промайнула думка: «Смерть уже йде до нього. Зараз він уже не житиме. Але ж він не зробив мені нічого злого. Він же також людина. Я не можу цього зробити». Не думаючи про наказ ліквідувати ворогів народу та зрадників, або про наслідки для себе самого, він під впливом таких думок повернувся і побіг геть в напрямку Королівського саду «Гофгартен», до струмка Кегельмольбах. Там він, тримаючи зброю над перилами містка, вистрелив і кинув її у воду.

З метою замаскувати те, що сталося, Сташинський пробував чергового дня відчинити двері будинку ч. 7 по вул. Крайтмайра з допомогою ключа зі змінними борідками. Одна з борідок при цьому зламалася. Щоб мати доказ, що він проявив ініціативу, він купив футляр з трьома напильниками. В готелі він підплив алюмінієвий ключ до свого східно-берлінського помешкання до приблизного розмірів замка у дверях будинку, де жив Бандера, в наслідок чого ключ став дуже тонким. Коли він випробовував той відповідно підпливаний ключ у дверях будинку ч. 7 по вул. Крайтмайра, знову відломалася борідка, так як від патентного ключа, і впала в простору замкової камери.

В Сх. Берліні він розповів Сергєєві, всупереч правді, що біля гаражу на подвір'ї несподівано хтось з'явився, із-за чого вбиство стало неможливим. Знаючи методи КГБ, він боявся, що КГБ слідкував за ним у Мюнхені, але він сказав собі, що спостерігач міг, зовнарада, не будучи помічений, стежити за вулицею, але не за тим, що відбувалося на подвір'ї. Отже його твердження не можна було заперечити. Як інший доказ, він показав зломаний ключ. На вимогу начальства, він зробив, з пам'яті, рисунок борідки ключа, яка, на його думку, повинна була б підійти. За кілька днів йому дали чотири подібні один до одного ключі, зроблені згідно з його рисунками.

Щоб випробувати ключі, він мусів їхати знову в Мюнхен. На цей раз він при спробі відчинити двері мав успіх. Під час цієї подорожі Сташинський ще мав доручення знайти мюнхенське помешкання українського ексильного політика «Данкова» і ствердити, який там замок у дверях. Він знав, що «Данків» — це псевдонім колишнього українського прем'єр-міністра Стецька. Він згодився, що ця розвідка мала служити підготовкою замаху на життя Стецька. Згідно з наказом, він виконав і це доручення.

4. У серпні 1959 р. Сташинський провів, як щорічно, відпустку в своїх батьків. На початку жовтня 1959 р., коли він уже потайком сподівався, що КГБ йому більше не доручатиме виконувати замахів, Сергєй сказав йому, що «від найвищої інстанції в Москві» щойно прийшов наказ, згідно з яким Сташинський мусить тепер ліквідувати Бандеру. Він побачив, що його сподівання було даремним...

Одержавши віряд, що складався з двоцінкової зброї, протиотрутих засобів, відповідного ключа до будинку ч. 7 по вулиці Крайтмайра і підробленого на прізвиське Будаїт паспорту, Сташинський вилетів 14-го жовтня 1959 р. знову в Мюнхен. Він зупинився в готелі «Зальдбург» під прізвиськом Будаїт. Місцем замаху мало бути в першу чергу, згідно з наказом Сергєя, житло Бандери, а час — як у випадку Ребета — передобідня пора.

Перед полуднем 15 жовтня 1959 р. Сташинський прийняв протиотрутну таблетку і стежив за будинком ч. 67 по вулиці Цеппеліна, де приміщувалось бюро Бандери. Він там помітив машину Бандери. Біля 12-ої години він побачив, як Бандера від'їхав з однією жінкою і сподівався, що в той день він уже зможе спокійно відійхнути. Згідно з наказом, він все ж таки поїхав трамваем до вулиці Крайтмайра. Там він вирішив, неначе на пробу, чекати на Бандеру точно до 13-ої години...

Незадовго перед 13-ю годиною, коли він хотів уже вільно відійхнути, він побачив, як Бандера, без супровідників, приїхав машиною і в'їхав на подвір'я. Тепер, як він каже, він діяв ніби свого роду «наставлений автомат»...

Він відбезпечив свою загорнуту в газетний папір зброю, відчинив входні двері й увійшов у будинок. Він уже збирався піднятися по сходах, коли почув, що вгорі якась жінка словами «до побачення» прощалась з кимось і почала сходити вниз. Щоб не дати їй можливості побачити його обличчя, він підійшов до дверей ліфту на партері і натиснув гудзик ліфту. Не зважаючи на свою прекрасну пам'ять, він тепер уже не пригадує, чи ліфт прийшов і чи він відчинив його двері. В усякому випадку він увесь час стояв так, що жінка вийшла з будинку, не маючи можливості побачити його обличчя. Його хвилювання тим часом збільшувалося. Він тепер уже не може пригадати, чи він піднявся на перший поверх ліфтом, чи по сходах.

Стоячи на першому поверсі, він скоро почув як хтось відкрив двері будинку. Тоді він пішов вниз і побачив, що Бандера щойно увійшов у будинок і, тримаючи в правій руці кошачок з помідорами чи з чимось червоним, пробував лівою рукою виїняти з дверей ключ, який, видимо, застряг у замку. Щоб достосуватись до цієї затримки, Сташинський нагнувся і вдав, ніби він зв'язує шнурівки своїх черевиків, хоч на його ногах були черевики без шнурівок. Незагой після того він пішов назустріч Бандері, котрий стояв біля дверей будинку, запитав, проходячи повз нього, приблизно: «Щось не в порядку?», взяв лівою рукою зовнішню ручку дверей, правою рукою націлюв прикриту газетою зброю в голову нічого не підозріваючого Бандери, натиснув одночасно на обидві спускові пружини, що було можливим без труднощів, і постіпно закрив двері знадвору. Потім він роздмухав ампулку з протиотрутою, вдихнув з неї пару і побіг в напрямку Корольовського саду. Ключ він кинув без особливих роздумувань у дірку на вулиці, призначену для відпливу дощової води, а зброю знову у струмок Кегельмольбах.

Ще того ж самого дня Сташинський виїхав першим можливим поїздом у Франкфурт, де він зупинився в готелі «Вісбаден» під прізвиськом «Будаїт». Того самого вечора він замовив для себе в літаку компанії БЕА (британська повітряна лінія — ред.) місце для польоту в Берлін чергового дня. Із-за хвилювання він мав під час замовлення польоту мовні труднощі і боявся, що міг стати комусь підозрілим. Щоб його вважали за чужинця, він спонтанно замовив польот не на прізвиське Будаїт, а «Ковальські».

В Сх. Берліні він здав Сергєєві звітлення, так само як після вбивства Ребета. Той поздоровив його з успішним замахом, про що він довідався попереднього вечора з радіопередач і ранком з газет. За вживання прізвища «Ковальські» Сергєй висловив йому догану, бо у випадку контролю він не міг би був виправдатися паспортом.

Вмираючого Бандеру було знайдено в день агентури о 13-ій год. 5 хв. на плятформі сходів першого поверху. Він помер nedовго після того... 3-за підозри злочину негайно було зроблено обшудування тіла. Воно виявило поранення обличчя малими скляними скалками і як причину смерті — отруєння синильною кислотою.

VII. В листопаді 1959 р. Сергєй представив Сташинського в советській забороненій зоні Карльсгорсту одному советському генералові, який, за його припущенням, був начальником КГБ у Сх. Берліні. Стоячи із склянок коньяку в руді-генерал сказав, що за виконання важливого доручення уряду «Сташинського нагороджено бойовим орденом «Червоного прапора», який йому «вручить у Москві шеф КГБ, Шелепін. За столом генерал вислухав подробиці про обидва вбивства. Він сказав Сташинському, що той після отримання ордену мусить захищитися на якийсь час у Москві, доки справа Бандери, що «викликала деяку сенсацію», попросте травою. В Москві його далі готуватимуть до виконання інших доручень «на Заході». Сташинський боявся, соромився, був мовчазним і стриманим. Непомітно його внутрішня переміна осягнула зворотного пункту.

Nedовго перед цією розмовою в Карльсгорсті Сташинський побачив у Сх. Берліні в кінохроніці знімки, що показували Бандеру в відкритій труні на катафалку. Коли він побачив судорожно скривлене обличчя покійника, він відчув ніби удар молотом, ні, ніби шок і зрозумів що він «має на своїй совісті». Схвилюваний і розгублений... він вийшов із кіно і пішов шукати заспокоєння в Сергєя, де звертаючи уваги на можливість втратити довіря. Він сказав йому про «бідну вдову і бідних дітей». Сергєй залишився, як це показалося Сташинському, «байдужим і холодним» і відповів, що «діти Бандери будуть колись вдячні, коли вони повернуться до СССР». Сташинський жажнувся, коли таке почув. «Я повинен би бути комуністом на 120 процентів, щоб з тим погодитися. В ту хвилину я втратив ще якусь частину моїх комуністичних переконань».

Підсудний присягав себе ще більше своїм нареченим, хоч Сергєй багато разів наполегливо вимагав від нього припинити цей перешкоджаючий співробітничові КГБ зв'язок з німкенєю...

В кінці листопада 1959 р. Сташинський одержав наказ приїхати в Москву. Своїм нареченим він повинен був сказати, що це службова подорож від торговельної організації ДІА в Польщу. В Москві його привели до керівника відділу КГБ Алексєя Алексєєвича («Алексєй»). Цей пошнів, що вишкді, про який була мова вже в Карльсгорсті, Сташинський проходитьиме так: спочатку в Москві буде удосконалювати своє знання німецької мови і вслід за тим вивчати англійську мову. Пізніше його застосовуватимуть в Західній Європі. Тоді «Алексєй» почав розмову про наречену Сташинського. Цей зв'язок і особливо шлюб з чужинкою не пасують співробітничові КГБ... «Алексєй» сказав, що він може Сташинському лише порадити «ще раз ґрунтовно обміркувати цю справу». Сташинський знав, що на мові КГБ це означало, що він мусить в найкоротшому часі повідомити начальство про розрив між ним і його нареченою. Але він твердо вирішив залишитись їй вірним, бо вона може йому допомогти остаточного дорвати зі злочинцем, з небезпекою стати «професійним убийцею», і з КГБ.

4 або 5 грудня 1959 р. Сташинський мав мати зустріч з Шелепіним. Шелепін є з 1952 р. членом ЦК КПСС і Верховного Совету СССР, а в кінці 1958 р. він став шефом КГБ... Крім Шелепіна присутніми були керівник відділу КГБ «Алексєй» і Георгій Алексєєвич, який у квітні 1959 р. передав Сташинському наказ вбити Бандеру.

Шелепін прочитав грамоту, в якій було сказано, що за виконання «важливого доручення уряду» Сташинського указом Президії Верховного Совету СССР з 6 листопада 1959 р. нагороджено бойовим орденом «Червоного прапора». Потім він показав Сташинському грамоту і вказав на підписи Ворошилова, тоді голови Президії, і Георгадзе, тоді секретаря Президії. Грамота про вручення ордену була, із-за таємного характеру, покладена між персональними документами про Сташинського (в КГБ — ред.).

Потім Шелепін зажадав від Сташинського докладно розповісти про вбивство Бандери, ставив запитання і наказав йому зробити рисунок місця замаху. З цілком точно сформульованих питань Шелепіна Сташинському стало зрозуміло, що також і під час цього злочину за ним стежили з КГБ. Пізніше Шелепін говорив про майбутнє Сташинського і про його особисті справи. Сташинський наполегливо і рішуче прохав дозволу одружитися з Інґою Поль...

Шелепін відповів, що в Советському Союзі теж є гарні дівчата. Але Сташинський не уступав. Його тодішню наполегливість і хитрість він пояснює так: «Йшлося про мою душу. Я ж уже ставився з презирством до моїх вчинків і стояв на роздоріжжі. Без одруження з мою нареченою я, може, знову став би вірним генеральній лінії комуністям і стовідсотковим співробітничові КГБ. Тому я обдурював Шелепіна, щоб осягнути свою мету». Шелепін дав, врешті, згоду на одруження під умовою, що наречена прибуде в Москву, де вона познайомиться з советською дійсністю. І якщо виявиться політично надійною і пообіцяє допомагати своєму чоловікові в його пізнійшій агентурній діяльності...

Кілька днів пізніше Сташинський одержав доручення обережно сказати своїй майбутній дружині, що він не є перекладачем при ДІА, а співробітником служби безпеки советської зони Німеччини... Він мав її спитати, чи вона бажає допомагати в його роботі після одруження. Коли вона дасть на це згоду, то вони повинні приїхати обидвоє, в січні 1960 р. в Москву; якщо ж вона відмовиться, то він мусять повернутися в Москву сам. Ні в якому разі він не сміє вже тепер сказати своїй нареченій хто він такий насправді. Це він може сказати лише після одруження, але не згадуючи про обидва вбивства. Невірною інформацією про те, що Сташинський був агентом служби безпеки (советської зони Німеччини, — ред.) КГБ хотів по змові без шкоди для себе попередити можливу невдачу і при тому зі шкодою для советської зони Німеччини (т. зв. Німецької демократичної республіки, — ред.), а не для СССР.

Під Різдва 1959 р. Сташинський повернувся до Сх. Берліну, де Сергій був уже поінформований про все. Не зважаючи на заборону йому відвідувати тепер Зах. Берлін, Сташинський ще в день свого приїзду з Москви забрав свою наречену з місця її праці в Зах. Берлін і з нею поїхав у Дальгов, щоб там провести з нею різдвяні свята. Всупереч виразним вказівкам КГБ, він, після докладного обміркування, сказав своїй нареченій всю правду, замовчуючи вбивства, про які він хотів розповісти їй пізніше. Він був переконаний, що лише після цілковитого зв'язання він зможе мати від неї справжню допомогу.

Після подолання початкового шоку, його наречена сказала, що вона хоче бути з ним, але пропонує «негайно втекти на Захід». З цим Сташинський тоді не міг ще погодитися.

«В моїх політичних переконаннях я, щоправда, став хитким, але ще не був готовий до такого кроку. Це мусіло було прийти пізніше. При моєму вихованні Захід був мені ще чужий. Я також хотів використати майбутній вишкіл у Москві для того, щоб удосконалити моє знання німецької мови, аби мені пізніше легше було знати заробіток на Заході».

Вдвох вони вирішили поїхати в Москву, її батькам вони дали розповідали легенду про Лемана. Супроти КГБ Інґе Польш повинна була поводитися так, ніби вона зважає Сташинського агентом міністерства державної безпеки (советської зони Німеччини, — ред.). Вона повинна була старанно приховувати те, що знає правду, і ставитися приязно до Советського Союзу. І так було. Протягом двомісячного побуту в Москві, в січні і лютому 1960 р., Сташинському вдалося переконати своїх начальників у просветських настроях своєї нареченої та одержати дозвіл на одруження з нею. Перед батьками Інґи Польш вони мусіли представити подорож в Москву як службову подорож у справах ДІА в Варшаву. Тому листування з ними відбувалося за посередництвом КГБ через Варшаву; КГБ дав їм для поворотної подорожі також поштові картки з видами, списки цін і малі подарунки з Варшави.

Після повернення в Сх. Берлін вони одружилися 23-го квітня 1960 р. Недовго перед тим Сташинський одержав громадянство советської зони (Німеччини, — ред.)... Весілля відбулося в домі батьків нареченої з участю родичів нареченої, між ними свідка Фільвока.

На початку травня 1960 р. вони обидвоє переїхали, як подружжя Крилови, в Москву. За вказівками КГБ вони мусіли перед батьками дружини маскувати свою подорож як довшу службову поїздку в справах ДІА в Варшаву.

В Москві вони жили в однокімнатному помешканні, що ніби належало одному співробітникові КГБ, який вийшов. Одна співробітниця КГБ викладала Сташинському німецьку мову. Він одержав багато німецьких книжок, німецькі та російські газети і журнали, а також магнетофонні стрічки для досконалого вивчення німецької мови. Їх обох везли по вибраних музеях і підприємствах, щоб їм створити добре враження з советської «дійсності». Але замість того, щоб пам'ятати Сташинська в наслідок цих заходів стала переконаною комуністкою, як того бажали і як те припускали начальники її чоловіка, — вона все більше робила вплив на нього в протикомуністичному дусі так, що в нього нарешті повністю відкрилися очі і його сумніви й невдовір'я перемогли...

Його розчарували також умови життя в Москві, яких він ще не знав раніше близька.

Все це, правдоподібно, КГБ помічав. Взаємни з їхнім керівником Сергеем Богдановичем (Сергій ІІ) погіршали. Вони також відкрили одного дня, під час роздувків за бляцями (клопами), захищений підслуховий апарат. Після того вони обговорювали важливі справи лише з допомогою записок і під час прогулянок. Їхнє листування з родичами проходило цілком відкрито цензуру...

Коли Сташинський у вересні 1960 р. розповів Сергееві ІІ про вагітність своєї дружини і про її радість, що вона матиме дитину, той вимагав зробити аборт, бо дитина тепер «небажана». Вершиком незадоволення стала і остаточний внутрішній розрив з системою спричинила в кінці того року несподівана відмова від прозорими причинами раніше дозволеної спільної подорожі в Сх. Берлін...

Після того Сташинський розповів своїй дружині також про обидва вбивства з усіма подробицями. Тепер він був остаточно готовий до втечі та обманування КГБ зачепеними там методами. Він добився з допомогою довгих, упертих і хитрих переговорів того, що принаймні його дружина одержала дозвіл, в кінці січня 1961 р., поїхати в Сх. Берлін, ніби з метою короткотермінових відвідин своїх батьків. Він дав їй певні слова для таємних письмових повідомлень, а також інструкції, як вона могла б допомогти йому приїхати в Берлін з метою втечі...

Після від'їзду його дружини Сташинський продовжував вивчення німецької мови в «Першому Московському Державному Педагогічному Інституті Чужих Мов». Для цього він одержав документи на своє справжнє прізвище, а керівництву інституту був відомий як співробітник КГБ.

Директор «Науково-дослідного Інституту, поштава скринька 946», замаскованої так установи КГБ, виставив йому «службову характеристику», в якій стверджується, що його за «успішну діяльність при розробці однієї важливої проблеми, згідно з указом Президії Верховного Совету СРСР від 6. 11. 1959 р., нагороджено бойовим орденом Червоного прапора».

Його дружині, не зважаючи на «обслуговування» східно-берлінським відділом КГБ, вдалося, з допомогою захороніння, продовжити своє перебування в батьків до породи. 31-го березня вона телеграфічно повідомила його про народження сина Петра... Просьбу Сташинського дозволити йому відвідати дружину й дитину (щоб таким способом здійснити свій план утечі), було відхилено. Навпаки, КГБ енергійно вимагав, щоб п-і Сташинська швидко повернулася у Москву.

Оскільки листи її чоловіка все більше показували його все більшу малодушність і дальше обдурювання КГБ здавалося навряд чи можливим, п-і Сташинська готувалася повернутися в Москву на початок серпня 1961 р. і вже одержала документи і виїзdnі відмітки. В той час несподівано захворіла дитина і померла 9 серпня 1961 р. Про смерть дитини Сташинського поінформували телефонічно його дружина і телеграфічно його тесть Поль. З допомогою цієї несподіваної події Сташинському вдалося переконати «Георгія» в необхідності його негайного виїзду в Сх. Берлін. Після того він одержав дозвіл на короткий період виїхати, під наглядом, в Сх. Берлін. Він одержав виїзdnі документи під прізвищем Крилов.

10-го серпня 1961 р. Сташинський виїхав у супроводі «Георгія» в Сх. Берлін. На аеродромі його очікували місцеві службовці КГБ, які спочатку не хотіли пустити його до дружини в Дальгові. Вони сказали йому, що він мусить якийсь час жити зі своєю дружиною в советській, забороненій, зоні Сх. Берліну, Карльсгорст, доки буде в'яснено, чи дитина, як вони припускають, «була отруєна американцями» з метою зловити Сташинського, агентуру діяльність якого вони могли в міжчасі викрити.

Чергового дня виявилось, що дитина померла природною смертю. Тоді Сташинському і його дружині було дозволено, й далі під охороною, поїхати в Дальгові і зробити підготовлення до призначеного на 12 серпня похорону. Вони скоро встановили, що за ними і там слідували співробітники КГБ. Вони повинні були провести ніч знову в забороненій зоні, в Карльсгорст, 12-го серпня вони поїхали в Дальгові у супроводі «Георгія», який сказав їм, що після в'яснення причини смерті дитини охорону припинено. Але в Дальгові вони помітили, що за ними далі стежили. Тепер вони зрозуміли, що дотеперішнє обругування необхідності охорони було лише приводом, що насправді це стежено саме за ними і що після похорону стеження за ними буде, без сумніву, скріплено. Тоді втеча стане цілком неможливою. Тому вони вирішили тікати негайно, ще перед похороном їхньої дитини. Вони виїхали з кімнати дружини Сташинського, яка взяла з собою свого 16-річного брата Фріца, і поспішно відійшли бічними дорогами, через порослу деревами місцевість до Фалькензее біля Шпаандау. Там вони взяли таксі і поїхали в Сх. Берлін. На кордоні зони Сташинський показав свій східно-берлінський паспорт на прізвище Леман. У Сх. Берліні вони сіли в трамвай на станції Шенгаузер Аллее і поїхали, без перевірки, до станції Гезундбруннен у Зах. Берліні, а звідтіль в таксі вони поїхали до родини Фільвок і попрохали їх негайно повести їх «до американців».

Іх повезли до поліційної президії Берліну, а звідтіль до одної американської установи. Там Сташинський розказав усю правду. Незабаром після того його передали німецьким органам.

1-го вересня 1961 року Сташинського арештували і розпочалося слідство.

Розділ Б.

1. Твердження розділу А. базується на вірогідному, передконливому, вільному від пропусків і суперечностей зізнанні підсудного, на підтвердженнях присягою свідчених свідків Фукса, Губера, Вангауера і Фільвока, на вірогідному свідченні свідка «Х», що згідно з параграфом 60 ч. 3 ШТПО був запрошений; на експертизі знавців проф. д-ра Мюллера, проф. д-ра Рауха, привадоцента д-ра Шпанна і графолога Венцеля; на перекладах мовознавця Вальдмана; на експертизі та свідченні знавця і компетентного запрошеного свідка фон Бутляра; на зачитаних або розглянутих під час процесу, в протоколі засідань докладно названих матеріялах, документах, фотографіях і предметах....

ЯК І ДЕ ПОХОВАНО ТІЛО СТЕПАНА БАНДЕРИ

20 жовтня 1959 р. відбувся похорон тіла по-злочинному вбитого на наказ Москви сл. П. Степана Бандери.

Ранком в українській церкві св. Івана Хрестителя по вулиці Кірхен у Мюнхені шість українських священників, у присутності екзарха українців-католиків у Німеччині, єпископа Кир Платона Корниляка, служили заупокійну Літургію, до якої співав хор. Після того Кир Платон, в асисті всіх присутніх священників, відправив панахиду за спокій душі покійного Ст. Бандери. Хоч був робочий день, церква була переповнена вірними, між ними — делегації від відділень ОУН та різних організацій в різних країнах світу.

Не зважаючи на те, що похорон був призначений на год. 15.30, незліченна кількість українців вже від ранніх годин перебувала на кладовищі, щоб ще останній раз глянути на свого провідника. Настрй тих хвилин глибоко відчув і описав кореспондент лондонського тижневика «Українська думка»:

«... Над Мюнхеном стояла золотиста осінь, але день 20 жовтня 1959 року був сірим, непривільним. Хотілося, щоб взагалі його не було; щоб те, що мало відбутися на протязі його тривання, ніколи не відбувалося... Але закони життя тверді й брутальні, як сила, що вирвала з наших рідів одного з найкращих».

«В околицю Лісового цвинтаря збиралися різними шляхами й засобами сотні українських людей, щоб відправити на останньому відтинку довгого і бурхливого шляху тіло славного українця. Більшість із них, може, ніколи в своєму житті не зустрічалися віч-на-віч з Степаном Бандерою, але для кожного з них саме лише його ім'я було і прапором, і болювою сурмою, і прикладом невгнутаго борця за найвищі ідеали нації. Сьогодні їх, представників старшого і молодшого покоління, висланців українських громад у Німеччині, В. Британії, США, Канаді, Франції, Бельгії, Австрії і ін., в ще міцнішу національну родину єднає спільна скорбота і жалоба».

Перед криптою з прахом покійного почесну варту тримали члени ОУН, а попри вікно крипти пропливали хвилі людей.

О 3-ій год. 30 хвилин завісу перед вікном крипти було опущено, цинкову труну закрито віком із скляним віконцем і загалом та вкладено в другу — дубову. Цю дубову труну оповито синьо-жовтим прапором і перевезено до цвинтарної каплиці, багато прибраної зеленню і квітами. Тут заупокійну панахиду відслужили одиннадцять українських католицьких священників. Присутніми були декан Української Автокефальної Православної Церкви на Баварію і один румунський священник.

«Атмосфера сповітається одним збірним і через це невимірним боєм жалібною громади, — писав цитований вище кореспондент «Української думки». — Сотні очей скеровані в одне місце — на обвиту українським національним прапором домовину. Мимоволі усвідомлюєш собі, що якраз у цю хвилину при цій домовині витяють думки і молитви всієї української патріотичної спільноти, яка опинилася на чужині, а, може, і всієї України, якщо вона вже довідалася про трагічну смерть свого великого Сина».

«Надворі, біля каплиці, яка не могла вмістити більшості жалібною громади, формується похоронний похід. Тисячі людей, сотні вінків від різноманітних українських і чужинецьких організацій — наявний доказ величчя Покійного і величчя втрати, яку поніс український народ. Та хіба цими наявними величинами можна виміряти дійсне значення втрати!»

Після панахиди труну підхопили на рамена три пари друзів, а інші три пари стали їм на зміну. Похід вирушив у дорогу до могили. За хрестом несено частину вінків й шло одинадцять священників, хор і чотири прапороносці з оповитими чорними стріжками блакитно-жовтим, червоно-чорним (прапор ОУН) і прапорами Спільної Української Молоді. За прапороносцями, перед труною, несено чаші з грудкою української землі й з волою із Чорного моря. За труною, оточеною членами молодечих організацій СУМ і Пласт, йшла родина покійного: дружина Ярослава і діти — Наталя, Леся та Андрій. За ними — члени Проводу Закордонних Частин ОУН, делегації — представники українського й чужого політичного світу, різноманітних організацій і установ та тисячні маси народу.

По обох боках дороги лежали вінки і квіти, а написи на їхніх лентах і карточках висловлювали почування тих, що їх склали на пошану великого Покійника. Двісті п'ятдесят вінків і стільки ж написів на них від земляків і чужинців, друзів і політичних противників...

Біля відкритої могили похоронний похід зупинився і домовину опущено вниз. Коли затихли останні слова панахиди, о. прелат П. Голинський попрощав Покійного від української католицької Церкви, від її проводу і духовенства на чужині. Отець П. Дубицький передав родині Покійного та членам ОУН вислови співчуття від Голови УАІЩ на чужині. Потім говорили світські промовці.

Від ОУН прощав Ст. Бандеру в той час одинокий живий член Бюра Проводу ОУН (тепер голова Проводу всієї ОУН), Ярослав Стецько. Від колишніх бійців УВО промовляв один із найстарших віком членів УВО-ОУН, інж. Михайло Кравців.

За ними виступали представники заприязнених з Україною, і як вона понево-
лених москалями, народів. Генеральний секретар ЦК Антибольшевизського Блоку
Народів (АБН) передав останній привіт від імені ЦК АБН, його складових орга-
нізацій, від організації приятелів АБН у США, Канаді, Австралії, Новій Зеландії
і від Делегатур АБН у всіх краях Європи, Середньої і Південної Америки; далі
процвях покійного представник Національного представництва Болгарів, президент
Національного Туркестанського Комітету, голова Малярського Визвольного Руху
і заступник голови малярської Ради Оборони, представник Словачького Визволь-
ного Комітету, представник Об'єднання Хорватів у Німеччині, представник румунів
і представник Англо-Українського Товариства.

Від багатотисячної української спільноти, розселеної по всіх закутках вільного
світу, сл. п. Степанові Бандері склали останню пошану й привіт; голова Органі-
зації Оборони Чотирьох Свобід України в США, голова Ліги Визволення України
в Канаді, представник Союзу Українців у Великобританії, представник Україн-
ського Допомогового Комітету в Бельгії, Об'єднання Українців у Голландії, голова
Об'єднання українських робітників у Франції, голова Центрального представництва
української еміграції в Німеччині, представник Спілки Української Молоді на
чужині.

Від воїнів Української Повстанської Армії останній воцарий салют віддав над
могилою Провідника голова Братства колишніх воїнів УПА ім. св. Юрія Пере-
можця, нині покійний Микола Фриз-Вернигора; а від Пласту — його представник.

«Без сумніву, ще багато більше людей бажало хоч кілька слів сказати над від-
критою могилою, — писав тоді кореспондент «Української думки», — але короткий
осінній день уже давно був скінчився і темніє ночі запала над жалюбною громадою.
Спонтанно з сотень грудей вирвалися слова приречення «Не пора, не пора, не пора
москалеві, ляхові служити» і могутньою хвилею розбурхалися над кладовищем,
летіли в простори. Якось незвичайно звучали слова нашого національного гімну
«Ще не вмерла Україна, коли його відіспівано на закінчення похорону одного з
найбільших синів нашої Батьківщини.

І ще хвилину потім стояла громада в цілковитій мовчанці, з похиленими голо-
вами, і тільки чути було останній трепет осіннього листя на деревах перед злетом
на землю.

Він також, як осінній листок, у пам'ятний день 15 жовтня 1959 року впав на
землю чужого міста, бо життя Йому — повне і бурхливе працею для рідного
народу — обірвала скритовбивча рука нашого відвічного ворога. Обірвала так, як
Петлюрі, Коновальцеві, Чупринці...»

*

В день похорону в Мюнхені в далекій Америці йшла спеціальна радіопередача
українською мовою, а в ній одна із заслужених виховників української молоді,
проф. З. Саган, сказав такі слова:

«Не серед розлогих українських степів, не серед рідних гір, що їх верхи сягають
зір, а на чужині виросла могила нашого національного героя, творця історії
України останніх десятиріч — могила світлої і невіджалуваної пам'яті Степана
Бандери. Того, кого за зразок до наслідування брала вся патріотична молодь
України...»

Виросла ще одна могила, до якої українські матері й патріотичні виховники
приводитимуть вирощуваних поза Україною наших юнаків і, повторюючи слова
нашого національного пророка, скажуть: Молись, сину, за Україну його замучили
колись!»

З певністю можна сказати, що так довго, як довго Україна перебуватиме в
московській неволі, — не заросте народна стежка до могили її великого сина,
Степана Бандери, на чужому кладовищі в Мюнхені.

А коли знову відродиться величний пантеон слави цілого народу — Українська
Самостійна Соборна Держава — владна нація перенесе його тлінні останки на
Батьківщину і зложить їх на вічний спочинок у найбільш почесному місці.

УКРАЇНСЬКІ РАДІОМОВЛЕННЯ

Слухайте українські радіомовлення з Іспанії щоденно в часі і на хвилях як
слідє:

- а) Від години 8.30 до 9.00 за київським часом на короткій хвилі 32.05 метра.
- б) Від години 14.00 до 14.30 за київським часом на короткій хвилі 30.74 метра.
- в) Від години 19.30 до 20.00 за київським часом на короткій хвилі 32.05 метра.

Побажання і зауваження щодо цих радіомовлень можна висилати прямо на
адресу радіовисильні, або на інші відомі Вам адреси за кожною.

СЛОВО ЯРОСЛАВА СТЕПЬКА НАД МОГИЛОЮ С. БАНДЕРИ

Горем прибиті: Достойна Пані, Дорогі діти, Націоналісти-революціонери, Українська громадо, Приятелі України!

1928 рік — Париж, і зніше 1938 рік — Роттердам, і знову 12 років згодом 1950 рік Вілорюж, і ось 9 років опісля — Мюнхен, оця могила, оця домовина перед нами!

Чотири трагічні дати в сучасній історії України, чотири постаті, кожна у своїй величчю і неповторності виключаючі для себе: чотири полум'яні стовпи самопожертви, героїзму і горіння ідеєю визволення України на шляху історичного ставання української нововідродженої нації.

Кожний з них загинув на стійці з руки московського наїзника в підступий, ехидний, варварський спосіб, типовий для московських скритовбивств усіх часів і їх державних систем.

Москва не має відваги стати до відкритого бою з носіями і репрезентантами великої ідеї визволення, ідеї правди і справедливості, універсальної волі, що її захищає Україна, а ступає по шляху підступу і скритовбивства. Але успіх її на дальшу мету не буде тривалим.

Москва, яка є уосібленням сили зла, знищення, руїни, забирає нам найкращих фізично, але їх дух, їхні ідеї живуть далі. Вони, освячені кров'ю, залишають в наших серцях тривале, незатерте знамя, яке потлибіло нашій патріотичній перекиття і нашу загальну самопожертву. Ідея батьківщини є немирюща, де є герої, що за неї віддають життя, творчачи і виповнюючи тим зміст ідеї нації. Наступ воюючого зла і злочину з центру всевітньої змови, столітній Антихрист — Москви ще скрипився, забіраючи з-посеред наших воюючих когорт, з-посеред української спільноти — Найкращого з неї, Великого Воюючя, що Його сьогодні прощаємо на дорозі до іншого життя, вічного, з якого Його дух супроводжати далі нашу боротьбу аж до перемоги і помагатиме нам усім в інший, як смертні люди прижили, спосіб.

Імя Бандери — символ сучасної антимосковської боротьби України за її державну незалежність і волю людини. Своєю революційною діяльністю Він упродовж довгих років на провідних постах організованого українського революційно-визвольного руху з найвищою особистою посвятою, відвагою, ризиком і очайдушністю — найперше в Українській Військовій Організації (УВО) а потім в ОУН, як Крайовий Провідник і Крайовий Командант, згодом провідник всієї ОУН чи Голова Бюро Проводу ОУН і ЗЧ ОУН — формував політичне й організаційне обличчя ОУН. Ні присуду смерті, ні німецької концтаборі, ні мученицька смерть Його двох братів у концтаборі Ашвін і брата Його Достойної Дружини в Бригідках не захитали Його на революційному шляху. Він шов непохитно до мети, не зважаючи на жадні труднощі, ні хвилеві невдачі.

Він був сильний собою, своїм духом, стояв як скеля серед розбурханого моря, об яку відбиваються хвилі, був прибіжцем для тих, хто сумнівався і вагався, даючи завжди їм щось зі своєї віри в українську Правду. Він виріс поза рамки революційної ОУН, став загальноукраїнською власністю, речником волі всього воюючого народу. Силу Він черпав із глибокої релігійності, що Його ціхувала. Християнство було нерозривною частиною Його духовості, віра в Бога і християнська мораль — критерієм Його поступування. Його глибинний патріотизм, Його націоналізм був інтегрально поєднаний з християнством. Він був свідомий того, що проти Москви, центру воюючого безбожництва і тиранії, можна успішно боротися тоді, коли Україна червоий раз ствердить своє історичне післанництво на Сході Європи — боротьбу за Христа проти Антихриста-Москви.

Його зір завжди був спрямований на Рідні Землі, які є основою нашої сили. Розбудові революційної акції в Україні була присвячена Його головна увага. Він докладав усіх зусиль, щоб там якнайсебічніше розбудувати пляново і систематично революційний потенціал. Пшея смерті сл. п. Т. Чупринки Він вирішив перейти на Рідні Землі і тільки непоборні в той час технічні труднощі і спротив Проводу внеможливили це.

Він був не лише небуденний революційний організатор, але не менше передбачливий теоретик української національної революції. Українська революція мислилася Йому в широкому фронті всіх уярмлених Московю і комунізмом народів, тому Він був однаково щирим і гарячим прихильником і пробоевком ідеї АБН, якому в усій своїй діяльності спішив з поміччю. 1941 року Він був ініціатором першого журналу уярмлених Московю націй, що поширився за тодішньою залізною заслоною, підготавляючи тим чином ідейний ґрунт під конференцією поневолених націй 1943 року і створення АБН. Україна була для Нього революційною світовою проблемою. Він однаково бажав волі і незалежності національної, як своїй Батьківщині, так і всім іншим поневоленим Московю і комунізмом народам, уважаючи нашу долю нерозривно пов'язаною з долею усіх інших уярмлених большевизмом країн.

Національна революція була для Нього аксіомою, як шлях до визволення. Ставка на власні сили — не тільки святковою заявою, але всією своєю динамічною натурою, яка ніколи не знала і не любила спокою, Він здійснював цю концепцію.

Коли в 1941 році зударилися два жорстокі імперіалізми на полях України. Він став мужньою на базі двофронтової боротьби, запереченої Актом 30 червня 1941 року. Революцію Він розумів, як всеохоплюючий зрив всього народу і всіми ділянками його життя, тому вже в 1932 році Він різко підтримує в ОУН тенденції всебічного поглиблення націоналістичного, революційного руху, переключаючи його з передусім технічно-революційних актів на могутній, всеобіймаючий рух найширших кіл українського народу, на масові акції проти окупантської системи. Націоналістичний рух набирає в той час живого тіла, він пов'язується новою течією з душею і тілом широких мас народу. Однак сильно акцентує Він теж пряму збройну боротьбу в технічно-революційному аспекті, щоб достійно пригладувати народіві про те, що тільки збройна сила остаточно забезпечить нам перемогу. З окупантами, як він сказав на судовому процесі, нас розсудить залізо і кров!

Він плевав культ збройної сили, мілітарний дух народу. Всяка діделість, м'якість у відношенні до ворога — була Йому чужою.

Київ був для Нього центром в усіх Його плануваннях. Це був соборник чину, а не фрази. Він, уже як Крайовий Провідник ОУН, ініціює спроби єдності революційної дії Західньо-Українських Земель і Осередньо-Східніх Українських Земель.

В усіх переломових рішеннях — Його слово завжди було за революційною, безкомпромісовою течією, за революційним, безкомпромісовим супроти ворога шляхом дії. Він мав мужність рішати і брати відповідальність за рішення і не відпекуватися, ані не складати вини на інших за есентуальні невдачі.

Як був Він безоглядним супроти ворога, так умів Він кожний добрий почин інакше думаючих українців доцінити, бути толерантним для думки інших, усіх, хто зі шляхетних мотивів трудився для добра української справи, не зважаючи на те, що ті люди входили з інших, ніж наші, позицій.

Він глибоко вірив, як християнин і український націоналіст, у шляхетні первні української людини і повторяв не раз, що у вирішальні моменти історії справжні патріоти відкладуть свої групові розходження і інтерес нації поставлять понад партикулярне.

Програмові питання української революції лежали Йому не менше на серці й до скарбниці ідей українського націоналізму Він дав поважний вклад. Його думки, висловлені в різних виданнях і в листуванні з різними частинами і квітниками Організації, зібрані колись в одне, дадуть повний образ Його поглядів, що творитимуть політичний заповіт.

Степан Бандера — легендарна постать української революції — не був суворою людиною. Він — це трискаюче життя, завжди повний життєрадісності; ніщо благородне людське не було Йому чуже.

Він любив родинне життя, понад усе — діти, з якими радо проводив свій рідко вільний час. Це був Його наймишійший відпочинок — побувати серед своєї рідни, з дітьми і дружиною, яка була Йому тихою, але не менше великою підтримкою.

Ворог завдав нам великого удару. Москва, вириваючи з-поміж нас підступом і злочино Степана Бандеру, намагається зламати нас духово, думаною, що українська нація є слабодоушою, що її горне зневіра, що вона спроневіриться ідеям Покійника і припинить боротьбу.

Та даремні її сподівання. Покійний був втіленням ідей цілої української нації, якими вона горить, страждає, за які вже мільйони віддали своє життя. Він був еманцією найкращих з української нації, символом і прапороносцем її. Духом від її духу, кісткою від її кости. Він виріс з лона її героїв.

Прапороносець упав у бою, але прапор боротьби підхоплює ціла нація і понесе його далі, вірна заповітам свого Великого Сина, вірна тому, що Він проповідував і правду його освятив власною кров'ю. Немає бо більшої правди за ту, яку людина захищає до свого загину.

Москва мусіла б знищити всю 45 мільйонову українську націю, щоб убити ідею Покійника. В епоху коєкзистенції, коли могутні цього світу прагнуть порозуміння з Москвою і ніхто не стає на захист тих, що воюють і падають, Москва вбиває Керівника Української Національної Революції, свідомо того, що за умов т. зв. мирного співіснування і капітулянтських настроїв на Заході, ніяких ускладнень не буде.

Але вільний світ мусить пам'ятати, що смерть Бандери — це грізне мементо морі для всіх, хто не підтримує нашої боротьби. Злочин Москви в цей час — доказ, що вона тотується до недалекої розправи з Заходом. Чи Захід це зрозуміє?

Над могилою Степана Бандери ми ще раз підносимо голос перестороги для всіх тих, хто відповідає за долю вільного світу, які своєю теперішньою політикою ведуть вільний світ у провалля. Найбільшою пересторогою — оця могила.

Вбиваючи Керівника Української Національної Революції, Москва черговою раз кинула визов Воюючій Україні, всім українським націоналістам-революціонерам, цілому українському народові, і ми цей визов приймаємо!

Ні підступом, ані терором, ані вбивствами, ні іншого роду залякуванням не владстьє Москві послабити нашої визвольної-революційної боротьби, нашої антибільшовицької і антимосковської акції! Ми, як і вся Воююча Україна, як і наші друзі з АВН-у, будемо йти незламно, непохитно нашим шляхом, будемо безстрашно продовжувати нашу доперешню безкомпромісову боротьбу на життя і смерть з Росією.

Ген аж по сибірських концтаборах, по всій тюрмі народів — знає ім'я Бандери, як неспяляного прапора антибільшовицької української революції. І цей прапор тепер ще і Його геройською смертю, кров'ю освячений.

Майбутнє завжди належало тим, хто смертю смерть перемагав. Бандера живе для нас, революціонерів, для Воюючої України, як прапор боротьби, Він живе і для своїх близьких і рідних далі в ідеї і прикладах.

Ми сьогодні розлучаємося з тлиними останками Степана Бандери, але Він житиме далі в наших серцях, в душах українського народу, і цього Степана Бандери ніяка брутална, фізична, варварська сила Москви вирвати з-поміж нас неспроможна.

Не лише пам'ять про нього, але дух його житиме в народі!
Я прощаю Тебе, Друже Провіднику, у Твоєму переході в нове життя Твоє і в дальше життя в українській нації, від усієї Організації Українських Націоналістів революціонерів по той і по цей бік залізної заслони.

Я прощаю Тебе від Воюючої України, і врешті від нас, старої ще живучої гвардії української революції, яка вмирає, але не здається, — яка більше тридцяти років стояла з Тобою плече об плече на фронті боротьби, і від себе особито.

У стіп тієї могили клянємося — не спочити раніше, поки у нашому святому великому Києві знову не будуть піднесені українськими революціонерами переможні прапори і наш тризуб осяяний хрестом і поки не запанує воля і національна незалежність у всіх країнах — членах АЕН, поки не буде знищено царство Сатани — його центр Москва! Поки московська імперія усіх видів і кольорів не буде рознесена і на її руїнах не будуть відновлені самостійні соборні незалежні держави всіх народів.

Заповіт цей ми виконаємо і з шляху боротьби нас ніхто не зверне,
Як останній наш салют складаю на Твій домовині воду із Чорного моря, бурхливого українського моря, як бурхливим було усе Твоє життя. А поруч неї грудку землі з України. Хай не пригадує Тобі Твою рідну далеку Україну, а чужа земля хай буде Тобі легкою!

ПРОМОВА Д-РА ЯРОСЛАВА ПАДОХА

адвоката з Нью-Йорку, уповноваженого адвоката пані Я. Бандери, виступаючої на суді в Карльсруе

Високий Федеральний Суде!
Вдова і сироти по сл. пам. Степанові Бандері, які даремно шукають спокою по втраті мужа і батька в далеких, заморських краях; — уповноважили адвоката Керстена і мене заступати їх у цім процесі, де на лаві обвинувачених сидить не сам Богдан Сташинський, але сидять і ті, які його вишколили на злочинці і доверчили цей злочин доконати.

Пані Ярослава Бандера уповноважила нас заступати не тільки інтереси її і її осиротілих дітей, — бо й яка є реальна можливість дати їм належну сатисфакцію! — як радше заступати перед судом і перед світом за добре ім'я її полаглого чоловіка, а ще більше за історичну місію, яку він оплатив своїм життям, та за слухну справу його і його покривленої історією батьківщини — України.

Для повної оцінки злочинів і вини обвинуваченого Сташинського потрібні добре знання об'єкту його злочинів і цілі, для якої ці злочини були підготовані і виконані. Щойно тоді знатимемо, чому Бандера і Ребет мусіли вмерти.

П'ять днів Високий Суд провів над тим, щоб це вяснити, і я глибоко переконаний, що розправа понад всякий сумнів довела і встановила, що:

Формально об'єктами злочинів обвинуваченого були сл. пам. д-р Лев Ребет і сл. п. Степан Бандера, їхнє життя і доля їх дружин та їхніх неповнолітніх та незабезпечених дітей.

На ділі ж ці злочини були націлені на визвольну боротьбу їх народу, на долю того народу в ближчій і дальшій майбутності.

Д-р Лев Ребет, який поліг раніше, був провідним борцем за волю України і одним з її ідеологів.

Степан Бандера був її керівником і символом. Його іменем, далеко до його смерті, по цей і той бік залізної заслони, означували й означують тих, які вели й ведуть цю визвольну боротьбу й її допомагають та з нею солідаризуються.

Організаційні форми, в яких організовано проходила ця боротьба, замкнені в коротких потрійних буквах УВО-ОУН-УПА; Українська Військова Організація, Організація Українських Націоналістів і Українська Повстанча Армія. Про їх діяльність багато говорив обвинувачений Сташинський, але — яке це характеристичне для агента чужої, ворожої сили! — він ні разу не згадав їх по імені, немов би їх жахався, як би боявся, щоб вони не полекли йому уст, бо сумління його, як це ми могли ствердити на розправі, вони не печуть, а може (він же українець родом), ще не печуть.

Таким був об'єкт злочинів Сташинського.

Яка ж була їх ціль?

Розправа ствердила понад усякий сумнів, що нею було:
Знищення визвольної боротьби українського народу, з допомогою пляногого і постійного нищення її провідної, керівної верстви, обезголовлення її, за зразками, на жаль, так добре відомими нашому сторіччю, не лише людино-але й народовбивства.

Дальшою ціллю злочинів Сташинського було примусити численну українську еміграцію в вільних країнах світу припинити свої змагання за приєднання країні їх походження державної незалежності, для чого дають їй змогу демократичні умови життя в країнах волелюбного Заходу, а чого позбавлені українці на своїй окупованій землі.

Вже в цій залі обвинувачений Сташинський використав свій злочин для третьої мети: опоганення перед вільним світом української визвольної боротьби й її носіїв.

Яке це характеристичне, що обвинувачений Сташинський не знав, думаю, не хотів знати, нічого про мету цієї боротьби власного народу. Він зізнав, що ніколи не чув про вбивство головного отамана Симона Петлюри, ані не чув навіть імені Тараса Чупринки, головного командира Української Повстанської Армії від її початків у 1942 р. до його смерті в 1950 р. А поліг він у нерівному бою в сусідстві рідного села Сташинського, який в той час був уже 19-літнім. Натомість із своїх хлоп'ячих спостережень, колишє може подитячому, а тепер свідомо перебільшених і узагальнених, він зробив засіб обвинувачення найсправедливішої, бо визвольної, бо оборонної, не заціпної, — війни свого власного народу.

Чи має право цей подвійний вбивник покликуватися на українську боротьбу проти вбивств проти могутнього окупанта і її сповідними жорстокостями виправдувати свої нелюдські злочини?

Не зробив цього Сташинський випадково. Зробив це свідомо. Ми добре пам'ятаємо, що він затаїв дуже важливий момент, а саме, що більшовики в 1941 р. знищили єдиного брата його батька. Щойно на повторні питання він признався, що його стрілка Петра більшовики арештували в 1941 р., але й тоді вперто твердив, що не знає, що з ним сталося. Чи советський агент може не знати, що сталося з людиною, яка 21 років не повернулася з советського ув'язнення? Обвинувачений намагався знайти виправдання для своєї нікчемної служби непорозумінням між українцями і поляками в 40-их роках, які вже належать до минулого. Це непорозуміння запам'ятав він, зате не пам'ятає, не хоче пам'ятати того, що в 1944-45 роках на чолі висувалася спільна боротьба проти нового окупанта земель обох народів, яка скоро довела до співпраці і спільних акцій української й польської підпільних армій.

Важко важити на терезах справедливості й незмінної моралі величину розмір людських, чи радше нелюдських злочинів. Але дається, що з морального погляду куди більшого злочини, ніж оба трагічні морди, допустився обвинувачений Сташинський тоді, коли, використовуючи довіря своєї сестри до її єдиного брата, видав на смерть її приятеля, а, може, майбутнього чоловіка, батька її сповіданих дітей. А тоді Сташинський був ще майже хлопцем, ще не перейшов школи советського агента і не був під загрозою смерті, якою він з епічною докладністю виправдував упродовж цілоденного судового засідання вбивство Бандери і Ребета!

Деякі роки уже Сташинський має зв'язок із Заходом, з його духовністю й устремом. Деякі роки перед і після свого одруження він втримує зв'язки з жінкою, яка своїм походженням і наставленням належить до того Заходу. Протягом року сам він перебуває по цей бік заслони. Можна було сподіватися, що цей віручий, демократичний, свободолюбний Захід покладе нечатию свою на душу Сташинського. Хто з тих, що брали участь, чи прислуховувалися до цієї розпрати, вірить, що так сталося?

На це чекали вдови і сироти його жертв. На це чекали його земляки, бо ж страх подумати, що він є тієї самої крові, що вони. І це є те, що з морального боку є найтрагічніше в цих двох вбивствах, що ці два мужі полягли з руки не чужинця, але від власного земляка, яким керувала чужа, ворожа сила. Від віків сумління світу обтяжують такі трагедії, незалежно від нації, від ідеї, яку ворожа сила хоче вбити, ані від винагород для злочинця, яка раз набуває форми тридцяти срібників, то знову ордену Червоного прапора.

Я вірю, що традиційна, віками гартована духовість українська, сперта на віру в Бога і привязаність до своєї батьківщини, застукася колись і до душі обвинуваченого Сташинського і до подібних йому зрадників свого народу. Та вже тепер, з доручення жертв його страшного злочину, вдови Ярослави Бандери і її трьох малолітніх дітей, найстарша з яких, Наталя, ось тут вдруге переживає трагедію втрати батька, — хочу заявити, що вони не прагнуть для Сташинського відплати, але справедливості.

Обвинувачений Сташинський та його наказодавці цим подвійним убивством не досягнули наміченої цілі. Політичні вбивства мають таку природу, що звичайно звертаються проти вбивників. Вбивство найбільшого по Вашингтоні американця, Лінкольна, може послужити тут клясичним, далеко не відокремленим, прикладом. Бо насильство проти Божих і природних людських прав і законів тільки на коротку віддаля може мати позірний успіх. В дальшій перспективі переможцем завжди виходить правда й справедливість. Божі млини, каже німецьке прислів'я, мелють поволі, але певно...

Впрага цих двох наших жертв на віковій тернистій дорозі українського народу до свободи у власній суверенній державі, хоч яка болоча, не припинить його визвольного походу, ні в Україні, ні поза її межами. В час сьогоднішнього ренесансу ідеї самовизначення навіть найменших народів немає сили, яка б спинила великий, що численністю рівняється до французького, український народ від здійснення природного права кожної національної спільноти на свободу і незалежність. З цим правом, з волі Бога, одиниці і народи приходять на світ і воно дає їм глибокий сенс існування.

Сподіваємося, що смерть Бандери і Ребета та цей несамовитий процес, переведений перед найвищим судом вільної Німеччини з подивудібною докладністю, допоможе не тільки українському народові, але й всім волелюбним народам здобути перемогу в їхній затяжній боротьбі проти насильства.

Щойно тоді світ зрозуміє глибокий сенс смерті Бандери, Ребета й інших відомих і невідомих борців за волю України, яким же ність числа, а їх вдови і сироти знайдуть potwierдження свого глибокого, хоч як печального, переконання, що їх мужі і батьки не померли надаремно, бо діла і приклад поляглих живуть і залишаються живими по їх фізичній смерті.

УРІВКИ З ПИСАНЬ І ПРОМОВ СТЕПАНА БАНДЕРИ

Найперше — самостійність і суверенність

Самостійну державу український народ може здобути собі тільки власною боротьбою і власним трудом. Сприятливий розвиток міжнародної ситуації може спричинитися значною мірою до нового розгорнення й успіху нашої визвольної боротьби, але він може відіграти тільки допоміжну, хоч і дуже корисну роль. Без власних змагань українського народу найсприятливіші ситуації не дадуть нам ніколи державної незалежності, хіба тільки зміну одного поневоловача на іншого. Росія, із своїм глибоко вкоріненим, а в сучасну пору найбільш розпаленим загарбницьким імперіялізмом у кожній ситуації, в кожному стані буде кидатися усіма силами, з усією запеклістю на Україну, щоб її втримати в складі своєї імперії чи наново поневолити. Як визволення, так і оборона самостійності України може в основі спиратися тільки на власні українські сили, на власну боротьбу і постійну готовість до самооборони.

Союзників нам теж треба мати в нашої визвольній боротьбі якнайбільше і якнайкращих, а передусім — справжніх. І їх Україна може мати. Але тільки тоді, коли сама буде боротися і коли сама буде сильна. Во союзництво — це відношення обов'язковості. Його може мати той, хто сам щось дає і добуває. «Визволителів», «освободителів», які б здобували для нас волю і її нам дарували, — напевно ніколи не діждемося. Наші союзники — це насамперед ті народи, що опинилися в неволі російсько-більшевицького імперіялізму і борються з ним за власне життя та свободу, ставляться прихильно до самостійності і соборності України. А далі, коли прийде до зудару між ССРР і вільними ще народами, тоді ці останні можуть бути нашими союзниками. Це буде залежати, між іншим, від того, наскільки наша боротьба, наші сили будуть важити у воєнному конфлікті.

Концепція власної боротьби, власних змагань, власними силами — це єдина реальна визвольна концепція. Тільки вона може бути змістом української самостійницької політики і провідною настановою всієї політичної дії.

Найістотніше в житті і розвитку нації

Український визвольний рух, як його ставить ОУН, це багатогранний процес внутрішньо-духового й політичного переродження нації та наснаженої ним боротьби з московським більшевизмом за власний зміст, самобутність і вільний розвиток в усіх царинах життя, за національно-державну самостійність. Процес внутрішнього формування народу, від глибинних, духовних основ до ідейно-політичної і дієво-революційної мобілізації — є істотним, підставним складником визвольної революції, без якого сама технічна боротьба заниділа б, як річка з висохлими джерелами.

Могло б бути інакше, якщо б ворог поневолював Україну тільки в площині політичній, державно-адміністративній та економічній, як це буває в деяких колоніальних системах, а внутрішньо-субстанціональне життя і розвиток нації не були б глибше порушені окупацією. Тоді могли б бути виправдані покаяння всієї ваги визвольного змагання на матеріальну, збройно-політичну боротьбу. Таке зосередження усієї уваги на цьому відтинку і ставлення на перше місце мірила оперативної, стратегічної і тактичної доцільності застосовується теж і в повстанському етапі визвольної революції, коли йдеться про те, щоб змобілізувати всі можливі сили, підняти весь народ до безпосередньої, збройної боротьби та національним способом досягти перемоги над ворогом.

Та в сучасному положенні і на сучасному етапі визвольно-революційного змагання діють розвиткові закони безупинного, довготривалого революційного процесу, затьожної боротьби, яка ведеться передусім за душу народу. Ціла система московсько-більшевицького поневолення України спрямована на знищення душі української нації, духової самобутності й самостійності українського народу. Цій меті служать усі найжорстокіші й найбільш підступні методи більшевицької тоталітарної тиранії: нищення релігії, змісту національної культури, ліквідація виховно-духових функцій родини, насильницьке накидування забриханого комуністичної доктрини тоталітарними методами виховання і пропаганди, крайнє матеріальне пригнічення, визиск, найжорстокіший терор, масові ув'язнення, заслання і переселювання, фізичне знищення всіх опірних елементів і т. п. Вольшевицька Москва намагається розкладом і знищенням духового ества української нації перетворити її фізичну субстанцію на новітніх яничар — «совєтський народ».

І в цій площині мусимо провадити нашу головну боротьбу. Найперше йдеться про збереження від заглади, про вдержання живучим того, що є найістотнішим у житті й розвитку нації, що становить властивий зміст її самобутності, зміст її розвитку як збірної одиниці. Йдеться про захист найвищих загальнолюдських цінностей — віри в Бога, волі, гідності, прав і вільного розвитку народу й людини. Аджеж ціле визвольне змагання ведеться саме за те, щоб у власній, незалежній державі якнайповніше, якнайкраще забезпечити, розвинути й піднести ці всі цінності.

Найважливішим змістом вогночасної визвольної-революційної діяльності ОУН мусить бути саме оборона, підтримування, плекання і поширювання тих найголовніших духових вартостей народу, на які йде головний наступ ворога. Цією боротьбою відбиваємо нищівні атаки большевизму, підтримуємо іскру невбитого самостійного життя української нації та продовжуємо будувати підвалини для прийдешнього визволення. Всі ці три моменти найважливіші, вони необхідні для самостійності України і нерозривно пов'язані між собою.

В такому розумінні процес визвольної-революційної боротьби на теперішньому етапі не є тільки ступенем на дорозі до визволення. Він є передусім найважливішим чинником і світлоцотом життя й живучості націй. Щоб розвиватися, щоб здійснювати свою мету, треба найперше жити. Як людський, так і національний організм живуть доти, доки в них не згаснуть власні життєві руші. За фізичне збереження народу змагається кожна одиниця і національна спільнота беззастановно і, можна сказати, автоматично; інстинкт фізичного самозбереження діє у народі скрізь із великою напругою. А духове збереження народу лежить на відповідальності, зусиллях і боротьбі його вибранців. Їх вирощувати, підготувати, організувати та скеровувати до революційної дії серед народу, проти смертоносного натиску ворога — це одне з головних і найвідповідальніших завдань революційної, націоналістичної організації.

Якщо розглядати визвольну-революційний рух у такому світлі, коли йдеться не тільки про плян і стратегію визвольної боротьби, а й одночасно про саму підставу, про вдердання життєвого воюно для самостійності нації — тоді всі складники і прояви цього змагання набувають властивого їм значення. Усвідомивши собі, що така боротьба необхідна, немінуча, що тільки через неї можуть здійснитися ті всі найвищі ідеї, пориви, прагнення, які зосереджені в ідеї Української Самостійної Соборної Держави, — зможемо прикласти і належну мірку до всіх елементів революційного процесу.

Традиції і методи московських імперіялістів

Безперестанний, всебічний тніт тиранського режиму впродовж сторіч не був спроможний цілком зламати прагненнє поневоленнх народів і закріпачених людей до національної, політичної і соціальної свободи й незалежності, до вільного розвитку духу й цілого життя, до справедливих відносин між людьми і народами. Через цю протиставленість між природними змаганнями націй і людей, з одного боку, та імперіялістичними цілями й тиранською системою російської тюрми народів, з другого боку, постійно існує незвичайно високе напруження. Як колись царське, так потім большевицьке самодержавство намагалося опанувати і докунувати це внутрішнє тиснення передусім засобами всебічного масового терору, злиднів та невільничих відносин у суспільно-економічному житті, упривілеюванням панівної верстви — опору режиму, — колись дворянства, а тепер комуністів, коштом решти населення, виграванням на імперіялістичних настроях російського народу, втримуванням і поширенням панування москалів над іншими народами, безоглядним переслідуванням і винищуванням усіх опонців і сил національно-політичного, релігійного, культурного й соціального спротиву та змагання до волі. Одначе, всі ті засоби не змогли і далі не можуть здушити природних змагань нації і людини до волі. Ані царатів, ані большевизмові не вдалося зліквідувати внутрішнього напруження, остаточно знищити своїх противників. Тому обидві відмінні московської імперіялістичної системи примушені час від часу робити часткові поступки або маневрувати сповидною поступливістю, щоб на деякий час применшити внутрішнє напруження.

В тому відношенні московське самодержавство має вже свої традиції і вироблені методи, якими також послуговується большевизм, способом пристосування до нових обставин. До таких систематично застосовуваних метод належить звальювання вини за злочини самої системи й усього режиму на окремі експоновані особи, які стали невинними й мають бути ліквідовані. Такою метою найширше послуговувався Сталін, але і його наслідники також не гордяться нею, як це видно зі справи Берія та інших. Подібним цілям «скидання балаяга», щоб ошукати загальну думку, зменшити внутрішній тиск на режим, служити висування щораз нових провідних гасел, ударних кампаній, а також сповидне створювання нової атмосфери й ситуації у зовнішній і внутрішній політиці.

Традиційним маневром московської імперіяльної політики, зокрема на внутрішньому відтинку, є створювання великого пропагандивного шуму про далекосяжні реформи у зв'язку з персональними змінами — колись на царському престолі, а тепер на вершку компартії. Особливо різкі випадки цієї категорії, які доходили до засудження попередніх самодержців, пов'язувалися не тільки персонально-династичними справами, а й глибокими кризами, як потрясли цілою імперією і її системою.

В традиції царату знаходимо праязрки й большевицької системи. Смерть Сталіна і зміна на його «секретарському стільці» тягне за собою подібні політичні явища, як колись зміна на царському престолі. Керівництво Маленкова, відчуваючи посиленнє натиск протибольшевицьких настроїв і сил та розладнання режимної системи, було примушене запевісти й розпочати деякі пом'якшення в економічному відношенні. При цьому не порушувано цілої політики дотогочасного періоду, намагаючись зберегти опінію про непорушність генеральної лінії і самої системи.

Прийхід до влади Хрущова був у внутрішньо-партійній розгрі під знаком повороту до твердого сталінського курсу в економічній політиці, що найвиразніше виявляється у форсуванні важкої промисловості коштом дальшого услідження виробництва товарів споживання. Але при тому більшовицька партія вже надто усвідомила собі захитання позицій більшевизму, який втримується виключно тотальним терором, що також має межі свого впливу. Всією партією опанувало зрозуміння, що необхідно вжити якихось заходів для зменшення внутрішнього напруження. Цього не міг переламати також Хрущов, але щоб не допустити до справжніх поступок, Хрущов перефорсував такий новий плян: на відкуп кинути славу Сталіна, відкритися від його культу та, сповісно, від його практикування, надати цій сенсації пропагандивний розголос про ніби поважні реформи в усій політиці та, ошуканця цією тріскотною загальною думку, тихцем продовжувати й зміцнювати ту саму, ленінську, справу. Мабуть, у хитруна Хрущова прихована ще одна, чи не найважливіша, думочка, що розвінчуванням культу Сталіна він розчистить дорогу для культу Хрущова. Але це вже поза офіційними плянами партії.

Якщо придивитися до суті хрущовських «реформ», відразу стане видно, що всі вони обмежуються зміцненням позицій комуністичної партії, її внутрішньою консолідацією. В них нема ні сліду якоїсь лібералізації, що стосувалася б до «простого» народу, до його життєвих умовин і прав. Внутрішньо-партійна демократизація, колегіальне керівництво на верхку партії, контроль партії над чекістською системою, ревізії процесів і присудів проти чільних партійців — все це жодною мірою не порушує диктатури партії над народом, системи комуністичного терору, гніту і визиску.

Васуджуючи методи взаємного винищування у розграз між партійними верховодами, Хрущов прагне закріпити свій вплив і свою владу в партії. Бо за повного розшарування комуністичних кадрів згори вниз на феєральні кліки для взаємної підтримки і криття, над кожним партійцем висить постійна небезпека, що якась персональна розграз у верхівці може спричинити його несподіване падіння. Усуваючи цей страх, Хрущов сподівається здобути собі загально-партійні симпатії.

Подібним способом теперішні кремлівські диктатори намагаються консолідувати комуністичні кадри також поза СССР, і ці їхні заходи мають справжній зміст. Тільки це не є вступ чи частина якоїсь загальної реформи советської політики і системи, що виийшла б на користь придушених нею народів. За більшовицькими плянами має бути якраз навпаки. Внутрішнє зміцнення комуністичного режиму і кадрів за час відпруження. Москва задумує використати для здобуття інших народів та для уцілення комуністичних клікців в опанованих країнах.

Стальний фронт національно-визвольних революцій

Московські загарбання чужих країн відбувалися ступнево. Москва поневолювала одну країну по одній, а не всі нараз, при чому звичайно використовувала внутрішню слабкість чи трудне зовнішнє становище атакованого народу. Тенер є такий стан, що більшовицька Росія значно перевищає кожний з поневолених народів не тільки збірними силами, якими вона диспонує завдяки панівному імперіяльному становищу, а також автхотонним силовим потенціалом московського народу. З другого ж боку, цей московський потенціал значно менший від суми силових потенціалів усіх уярмлених Московю народів, які прагнуть національної незалежності. Цей фактичний стан вказує виразно, які висновки треба зробити для успішності стратегії протибільшовицької визвольної боротьби так, як Москва робить свої висновки для втримання імперії і свого панування.

Засадою московської імперіяльної політики і стратегії є роз'єднувати поневолені народи, ізолювати національно-визвольні змагання кожного народу, розправлятися з кожним народом окрема, не допускаючи до створення одностайного фронту всіх уярмлених нею народів. Крім того, Москва завжди створювала внутрішні конфлікти і фронти в поневоленому народі, щоб тим легше зламати його. Під тим оглядом більшовицька система т. зв. класової боротьби показала найбільш рафіновану. Більшовицькі боїться визнати самий факт, що існують національно-визвольні змагання уярмлених ними народів і намагаються підтягнути їх під фальшиві поняття внутрішньої, класової боротьби або агентурних дій чужосторонніх сил. Головним мотивом цієї більшовицької тактики є переконання, що вже самі відомості про національно-визвольну боротьбу якогось народу можуть розбуджувати і скріплювати подібні прагнення серед інших уярмлених народів та створювати одностайний фронт цих рухів.

Становище уярмлених Московю народів, зокрема відношення силових потенціалів — з одного боку — та тактика більшовицького імперіялістичного поневолення — з другого, доказують, що одностайність протибільшовицької, національно-визвольної боротьби усіх поневолених народів мусить бути головною засадою її стратегії.

Стратегія одностайної визвольної боротьби унеможливить Москві розправлятися з кожним національно визвольним рухом окремо і по черзі та примусить її розділяти свої сили на всі фронти одночасно. Через це тиск і сила московського імперіялізму, що діє на відтупок кожного поневоленого народу, мусять бути, в наслідок роздрібнення, відповідно зменшені. Таким чином революційно-визвольні фронти окремих народів створюють собі взаємно відтяження, поскільки вони діють рівночасно й одностайно. Отже боротьба кожного народу зокрема за своє визво-

лення з московсько-большевицької неволі стає облегшеною і має кращі вигляди на успіх, коли вона ведеться рівночасно з аналогічними змаганнями інших народів і в стратегічному відношенні творить із ними одностайну дію.

Подруге, революційно-визвольна боротьба одного народу мобілізує інші народи до такої ж боротьби силою прикладу. Це є другий спосіб автоматичної взаємодопомоги між визвольними рухами різних народів...

Ці знання і досвід приводять до висновку, що діяння спільного визвольного фронту мусить полягати передусім на самостійній боротьбі всіх народів в одному напрямі та на їхніх власнопідметних заходах про одностайність спільних змагань. Сталі організовані форми міжнародної співпраці мають сповняти в тому допоміжну роль, бути інструментом спільних акцій та політичної координації, а не рушієм чи централізованим керівництвом національно-визвольних рухів. Прагнення кожного народу вести свої визвольні змагання в рамках одностайного визвольного фронту разом з іншими народами мусять випливати з правильного розуміння користей для власної справи. Для цього не треба жодних альтруїстичних мотивів, вистачає холодний національний егоїзм. Спільний фронт дає визвольній боротьбі кожного причасного народу поважні шанси на успішне ведення і завершення її перемогою. Користати ж з цього може тільки той народ, що активною боротьбою бере участь у спільному фронті. Це власне найсуттєвіше, що єдиним вальорним способом участі в спільному визвольному фронті є саме боротьба кожного народу, а не сама формально-організаційна приналежність.

Підсумовуючи головні висновки з цих міркувань, можна устійнити наступні засадничі напрямні стратегії спільного протибольшевицького, національно-визвольного фронту:

а) Національно-визвольний рух кожного народу повинен вести постійно й інтенсивно свою боротьбу власними силами, стосуючи такі форми, методи і тактику боротьби, які відповідають його умовам. Боротьба одного народу мобілізує інші народи та облегує їхні змагання;

б) коли революційна боротьба якогось народу набирає високої напруги, зокрема коли вона розгортається у ширше збройне повстання, тоді інші народи мають теж посилювати свої революційні дії та за відповідних умов переходити до збройних акцій. Такі відгучні революційні дії є одночасно підтримкою для боротьби народу-ініціатора і використанням створеної ним пригожої ситуації для надання власним змаганням більшого розмаху і значення;

в) у збройних формах революційної боротьби треба чітко розрізняти обмежені бойові та партизанські акції спеціальних боївків і військових відділів від широких повстанських дій, ведених з метою підняти повстання цілого народу. Обмежені бойові і партизанські акції можна вести в різних етапах революційної діяльності як найсильніший виразник загальних протибольшевицьких національно-визвольних прагнень народу та актуальної революційної боротьби. При розгортанні широкого повстанського зриву треба брати до уваги рівень революційної готовості цілого народу, як рівнож стан інших народів, загальну ситуацію в підбольшевицьких країнах та міжнародне становище. Головною напрямною в розгортанні повстання є поширення його на якнайбільший простір, тенденція охопити ним всі підбольшевицькі країни, не дати ворогові змоги замкнути повстанський рух на малому терені;

г) для одностайності спільного визвольного фронту найважливішим є одночасне посилювання натуги революційних дій різних народів, а не однаковість форм і методів чи ділянок, у яких окремі народи зосереджують у даний час свої протибольшевицькі акції. Це важливе з огляду на тактику Москви систематичного, все більшого уярмлення, використаннявання і розкладання окремих народів. В різних поневоленних країнах існують в одному часі неоднакові умовини і найбільші актуальні напруження часто лежать у різних ділянках життя. Тому, коли революційна боротьба одного народу проявляється з високою напругою в одній ділянці, революційні рухи інших народів повинні рівночасно посилювати свою боротьбу в таких формах і в таких ділянках, у яких конфлікти між народом і большевицьким режимом є актуально найгостріші;

г) революційні організації різних народів утримують взаємні контакти і співдію для взаємодопомоги та для узгодження практичної протибольшевицької боротьби;

д) на теренах і в середовищах мішаного національного складу, зокрема в советській армії, в концтаборах і на теренах заслань діють міжнародні революційні організації, в змислі спільної боротьби проти комунізму і московського імперіалізму та за національне визволення всіх уярмлених Москвою народів.

Спільний фронт поневоленних Московю народів існує в наслідок подібного становища, накиненого цим народам большевицькою Москвою, з головною метою, щоб спільними зусиллями здобути незалежність кожного народу. Одночасно, цей спільний фронт має зав'язки майбутньої приязні і співпраці між самостійними державами цих народів, зокрема для тривалого забезпечення від нових наступів російського імперіалізму. Як довго житимуть корені цього загарбницького імперіалізму, так довго він буде становити постійну загрозу для самостійного життя ближчих і дальших сусідів. Тому одним з засадничих, незмінних елементів політики й оборони визволених народів мусить бути постійне намагання замкнути російські імперіалістичні тенденції в російських етнографічних кордонах нерозривним оборонним перцем та спільними протидіями унеможливити його експансію в будь-якому напрямі.

